

Naapuriäiti-toiminta Suomeen muuttaneiden naisten toimijuuden edistämiseksi

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

2024

Valentine Mukundwa-Ishimwe

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Julkaisun laji	Valmistumisaika
Valentine Mukundwa-Ishimwe	Opinnäytetyö, AMK	2024
	Sivumäärä	
	43	
Työn nimi		
Naapuriäiti-toiminta Suomeen muuttaneiden naisten toimijuuden edistämässä		
Tutkinto ja koulutusala		
Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Nicehearts ry/ Naapuriäiti-toiminta		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Suomeen muuttaneiden naisten kokemuksia Naapuriäiti-toiminnan koulutuksesta ja sen vaikutuksista heidän toimijuuteensa. Naapuriäiti-toiminta on vapaaehtoistoimintaa, joka tarjoaa koulutusta ja tukea maahan muuttaneille naisille heidän kotoutumisessaan Suomessa. Vaikka maahanmuuttajanaisten osuus on merkittävä, heidän näkökulmansa ja kokemuksensa ovat jääneet vähemmälle huomiolle aiemmissa tutkimuksissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä ymmärrystä maahan muuttaneiden naisten toimijuudesta ja selvittää, miten Naapuriäiti-toiminta voi edistää sitä. Asiaa tutkittiin keräämällä Etelä-Karjalassa koulutuksen suorittaneiden toimijuuskokemuksia ja ajatuksia.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja hyödynnettiin puolistrukturoitua kyselylomaketta aineistonkeruussa. Kyselylomake laadittiin Microsoft Forms -ohjelmalla ja lähetettiin Etelä-Karjalaisten naapuriäitien WhatsApp- ja Facebook-ryhmiin. Kysely oli avoinna kaksi kuukautta ja tavoitti 75 naista, joista 30 vastasi. Opinnäytetyössä otettiin huomioon ikä, Suomessa asumisen kesto ja Naapuriäiti-koulutuksen ajankohta, naisten kokemukset toimijoina ja vaikuttajina heidän arkielämässään.</p> <p>Naapuriäiti-Koulutus koettiin erittäin hyödylliseksi. Koulutukseen osallistuneet kokivat saaneensa merkittävästi uutta tietoa ja ymmärrystä suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta, mikä lisäsi heidän itseluottamustaan ja yhteiskunnallista toimijuutta. Lisäksi he osallistuivat aktiivisemmin alueellisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin koulutuksen jälkeen. Koulutuksesta toivottiin pidempää, joustavampaa ja syvällisempää keskustelua sekä jatkokoulutusta. Mahdollinen jatkotutkimus voisi tehdä syvällisemmän analyysin siitä, miten koulutus vaikuttaa osallistujien sosiaaliseen integraatioon ja mahdollisesti myös heidän perheidensä ja lähiympäristönsä hyvinvointiin ja osallisuuden pidemmällä aikavälillä.</p>		
Asiasanat:		
Maahanmuutto, maahanmuuttajanainen, toimijuus, toimijuuden haasteet, kotoutuminen ja kotouttaminen.		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Valentine Mukundwa-Ishimwe	Thesis, UAS	2024
	Number of Pages	
	43	
Title of Publication		
Neighbourhood mothers' program in promoting agency among women who have immigrated to Finland		
Degree, Field of Study		
Bachelor of Social Services		
Organization of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Nicehearts ry/ Neighbourhood mothers' Program		
Abstract		
<p>The objective of this bachelor's thesis was to explore and analyse the Neighbourhood mothers training on the agency of women who have immigrated to Finland. The Neighbourhood Mothers' training is a voluntary community training that provides knowledge and support to immigrant women in their integration. Immigrant women represent a significant proportion of the population, their perspectives and experiences have been given less consideration in previous bachelor's theses.</p> <p>The bachelor's thesis used a qualitative research method and a semi-structured questionnaire for data collection. The questionnaire was created using Microsoft Forms and distributed to the WhatsApp and Facebook groups of Neighbourhood mothers trained in South Karelia. This questionnaire gathered experiences and ideas of women who had completed this training. It was open for two months and reached 75 women, 30 of whom responded. The questionnaire took into account age, length of time living in Finland and the year of participation to the Neighbourhood Mother's training, women's experiences as actors and agents in their daily lives.</p> <p>The Neighbourhood Mothers training was found to be very useful. The participants felt that they had gained significant new knowledge and understanding of Finnish culture and society, which increased their self-confidence and social engagement. They also became more active in regional activities after the training. The participants wished for a longer, more flexible and in-depth discussions within this training and a possibility for further training afterwards. Possible further research could provide a more in-depth analysis of the impact of the training on the social integration of the participants and possibly also on the well-being and inclusion of their families and neighbourhood in the longer term.</p>		
Keywords		
Immigration, immigrant women, agency, challenges of agency, integration		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Maahanmuutto ilmiönä.....	3
2.1	Kuka on maahanmuuttaja?.....	3
2.2	Tilastotietoa maahanmuutosta.....	4
2.3	Kotoutuminen ja kotouttaminen	7
3	Yleiskuva vapaaehtoistoiminnasta kotoutumisessa	10
3.1	Vapaaehtoistoiminnan merkitys Suomeen muuttaneiden kotoutumisessa	10
3.2	Naapuriäiti-toiminta ja Naapuriäiti-koulutus.....	11
4	Maahanmuuttajanaisten toimijuus.....	13
4.1	Toimijuus.....	13
4.2	Maahanmuuttajanaisten toimijuuden haasteet.....	15
4.2.1	Suomen kielen taito	15
4.2.2	Työllistyminen.....	16
4.2.3	Sosiaaliset verkostot.....	18
5	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	20
6	Opinnäytetyön toteutus	21
6.1	Laadullinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmä.....	21
6.2	Kohderyhmä ja toteutus.....	22
6.3	Aineiston analysointi.....	22
7	Tulokset.....	25
7.1	Taustatiedot	25
7.2	Naapuriäiti-koulutuksen vaikutusten arviointi asteikolla	26
7.3	Tärkeimmät hyödyt Naapuriäiti-koulutuksesta arjessa	28
7.4	Kehitysideat ja parannukset Naapuriäiti-koulutuksesta	30
8	Pohdinta	32
8.1	Johtopäätökset.....	32
8.2	Opinnäytetyön eettiset näkökohdat ja luotettavuuden tarkastelu	35
8.3	Jatkotutkimusehdotukset	36
	Lähteet	38

Liite 1. Lomakekysely

Liite 2. Saatekirje

1 Johdanto

Maahanmuuttaja-sanaa käytetään jokaisesta henkilöstä, joka on muuttanut pysyvästi tai pitkäaikaisesti toiseen maahan asumaan (Kotoutuminen.fi). Kuitenkin Saukkonen (2020) osoittaa, että maahanmuuttajat eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, vaan heidän joukossaan on valtava määrä eroavaisuuksia, eikä maahanmuuttajia tulisi asettaa vastakkain suomalaistaustaiseen väestöön tutkimuksissa tai tilastoissa. Maahanmuuttajia tulee eri puolilta maailmaa erilaisista syistä, kuten perhesyistä, työn tai opiskelun vuoksi, tai pakolaisina. Tilastot eivät välttämättä anna tarkkaa kuvaa, koska maahanmuuttajaryhmät ovat jakoperusteistaankin heterogeenisiä. Esimerkiksi isoin maahanmuuttajaryhmä Suomessa on venäjänkieliset maahanmuuttajat, mutta samalla he ovat lähtöisin eri maista ja eri taustoista, mikä tekee ryhmästä itse sisäisesti heterogeenisen. (Saukkonen 2020,48–49.) Lisäksi perheperusteinen muutto on yleistä Suomessa, mikä tarkoittaa, että tämä moninaisuus ei ulottu vain työllistymiseen vaan myös perhekäsityksiin ja sukupuolirooleihin asti. Tämä johtaa siihen, että eroavuudet saattavat heijastua sekä sukupuolittuneeseen palvelujärjestelmään että yhteiskunnallisiin rakenteisiin.

Martikaisen ja Tiilikaisen (2007) mukaan suurin osa teorioista ja olettamuksista maahanmuuton yhteydessä keskittyy pääasiassa miehiin ja heidän kokemuksiinsa, vaikka nykyään jopa puolet maahanmuuttajista on naisia. Maahanmuuttajanaisten näkökulma on jäänyt vähemmälle huomiolle huolimatta siitä, että naisvaltainen muuttoliike on jatkunut pitkään. Aiemmin tutkimukset keskittyivät lähinnä miehiin, ja naiset sekä lapset luokiteltiin miehen perheeseen kuuluviksi. Naiset nähtiin passiivisina ja näkymättöminä maahanmuuton prosessissa. Jos perheperusteinen muutto on yleistä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 55), sukupuolen merkitystä maahanmuutossa ei kuitenkaan tulisi aliarvioida, kun halutaan edistää jokaisen yhteiskunnan jäsenen sekä hyvinvointia että toimijuutta. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 15, 21; Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.)

Toimijuus, keskeisenä käsitteenä tähän tutkimukseen, viittaa yksilön kykyyn tehdä valintoja, toimia ja vaikuttaa aktiivisesti omassa elämässään (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011, 20; Nussbaum 2011, 24–25). Maahanmuuttajien kotoutuminen on monisyinen prosessi, joka vaatii erilaisia tukitoimia ja monimuotoisia koulutusohjelmia heidän toimijuuden ja integroitumisen tukemisessa uudessa maassa. Erityisesti maahanmuuttajanaisten toimijuuskokemukset ja näkökulmat ovat tärkeitä ymmärtää, sillä heidän toimijuutensa arjessa ja mahdollisuutensa työelämässä voivat olla moninaisia ja joskus haastavia. Maahanmuuttajanaisten toimijuuden kautta tutkitaan, kuinka he suuntaavat toimintaansa omien valintojensa kautta ja miten kulttuuriset normit ja yhteiskunnalliset sukupuolittuneet puitteet vaikuttavat heidän toimintaansa. Opinnäytetyöllä avataan myös tärkeitä näkökulmia

maahanmuuttajanaisten toimijuuteen liittyviin olennaisia tekijöitä, kuten suomen kielen taidon ja työllistymisen vaikutukseen, jotka vaikuttavat naisten kykyyn osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan ja lisätä toimijuuttaan.

Opinnäytetyössä tarkastellaan Suomeen muuttaneiden naisten kokemuksia Nicehearts ry:n Naapuriäiti-koulutuksesta ja sen vaikutuksista heidän toimijuuteensa suomalaisessa yhteiskunnassa. Naapuriäiti-toiminta on yksi Nicehearts yhdistyksen naistoiminnasta. Nicehearts ry pyrkii tukemaan tyttöjen, naisten ja perheiden yhteiskunnallista integroitumista tasa-arvoisina ja yhdenvertaisina jäseninä. Naapuriäiti toiminta ehkäisee maahanmuuttajataustaisten naisten syrjäytymistä ja mahdollistaa heitä tulemaan aktiivisiksi toimijoiksi. Toiminta tarjoaa maahan muuttaneille naisille koulutusta ja tukea heidän kotoutumiseensa Suomeen aktiivisina vapaaehtoisina toimijoina. (Nicehearts 2023.)

2 Maahanmuutto ilmiönä

2.1 Kuka on maahanmuuttaja?

Maahanmuuttaja on henkilö, joka on muuttanut toiseen maahan pääasiassa parempien mahdollisuuksien perässä ja parantaakseen elämänsä laatua etsimällä työtä, koulutusta, perheen yhdistämistä tai muita syitä (The UN Refugee Agency 2016). Maahanmuuttaja on laajakäsitteinen termi, joka on yleensä väärin käytetty, kun viitataan kaikkiin ulkomaataustaisiin henkilöihin. Saukkonen määrittelee maahanmuuttajan ulkomailla syntyneeksi henkilöksi, joka asuu Suomessa ja on saanut väliaikaisen tai pysyvän oleskeluoikeuden. (Saukkonen 2020, 23.) Toisaalta maahanmuuttajataustaisella tai ulkomaalaisella tarkoitetaan henkilöä, jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla (Tilastokeskus 2023a).

Turvapaikanhakija on henkilö, joka saapuu kotimaastaan toiseen maahan hakien suojelua, yleensä poliittisen vainon, sodan tai muiden vakavien uhkien vuoksi. Turvapaikanhakija odottaa turvapaikkapäätöstä, joka määrittää, saako hän pakolaisaseman, eli oikeuden jäädä maahan, vai palautetaanko hänet kotimaahansa. (Kotoutuminen.fi 2021.)

Pakolainen määritellään henkilöksi, joka pakenee aseellista konfliktia tai vainoa alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi ja hakee kansainvälistä suojaa. Pakolaiset tunnustetaan kansainvälisesti ja heillä on oikeus apuun valtioilta, UNHCR:ltä ja muilta järjestöiltä. Toisin kuin pakolaiset, maahanmuuttajat voivat palata turvallisesti kotiin halutessaan tai saada kotimaansa viranomaisilta suojelua. (Ihmisoikeusliitto 2024.)

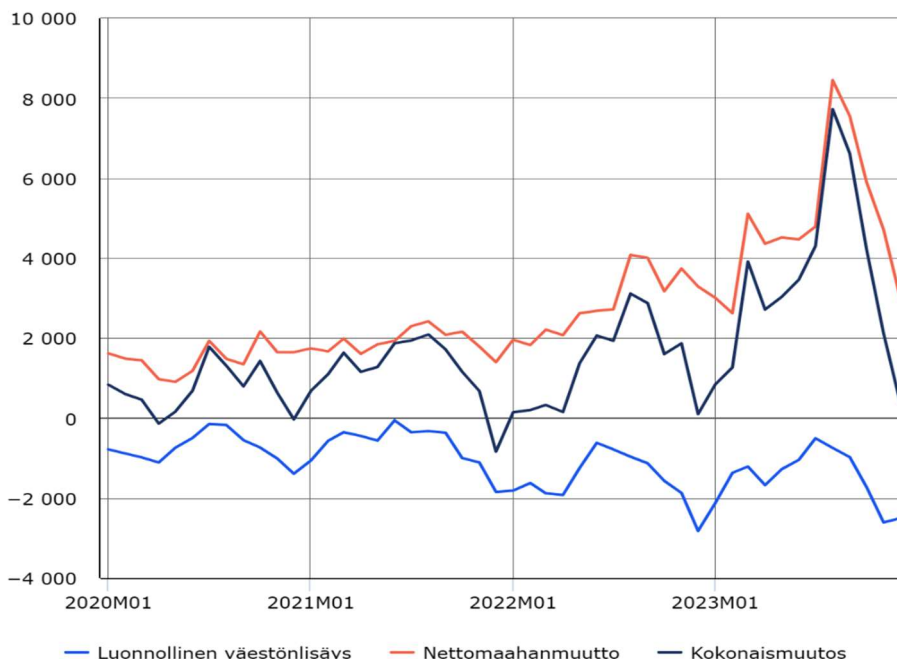
Kiintiöpakolainen tarkoittaa henkilöä, joka on paennut omasta maastaan toiseen maahan, mutta ei ole voinut jäädä sinne. Kiintiöpakolainen on valittu osana kansainvälisiä kiintiöitä ja on saanut luvan muuttaa EU-maihin unionin ulkopuolisista maista turvapaikan saamiseksi. (Maahanmuuttovirasto 2024a.) Kiintiöpakolaisia vastaanottavat maat sitoutuvat ottamaan tietyn määrän pakolaisia tai siirtymään joutuneita ihmisiä. Kiintiöpakolaiset ovat yleensä haavoittuvassa asemassa olevia ja tarvitsevat kiireellisesti suojelua. Kiintiöpakolaisten valinta ja vastaanotto perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin ja humanitaarisiin periaatteisiin. (UNHCR 2024; Hiltunen 2019, 31.) Termejä, jotka liittyvät virallisesti maahanmuuton asiayhteyteen kuten, turvapaikanhakija, pakolainen sekä kiintiöpakolainen ei voida käyttää viitattaessa kehen tahansa henkilöön, jonka vain oletetaan olevan maahanmuuttajia esimerkiksi nimensä, vakaumuksensa, uskontonsa, ulkonäkönsä tai äidinkieltensä perusteella (Saukkonen 2020, 23; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a).

Oleskelulupa on Suomen maahanmuuttoviraston antama lupa, joka antaa oikeuden oleskella Suomessa. Se voi olla joko määräaikainen tai pysyvä. Lisäksi määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää tilapäisenä tai jatkuvana. Ensimmäinen henkilölle myönnettävä oleskelulupa on maahanmuuttoviraston mukaan aina määräaikainen. Tilapäinen oleskelulupa on enintään vuoden voimassa ja merkitään B-kirjaintunnuksella. Jatkuva oleskelulupa sen sijaan merkitään kirjaintunnuksella A ja voi olla maksimissaan neljän vuoden pituinen. Pysyvän oleskeluluvan tunnus on P, ja Suomeen muuttanut henkilö voi saada sen, jos hän ollut Suomessa neljä vuotta A-oleskeluluvalla. P-EU- tai P-EY-tunnus eli EU-oleskelupa voi olla henkilöllä, joka on kolmannen maan kansalainen ja joka on oleskellut pitkään Euroopan unionin jäsenvaltion alueella. EU-kansalaiset eivät tarvitse erillistä oleskelulupaa Suomeen, mutta heidän oleskeluoikeutensa on rekisteröitävä suomessa. Oleskeluluvan hakeminen on henkilökohtainen prosessi ja oleskeluluvan saanut henkilö huolehtii, että hänen oleskelulupansa ja/tai sen kortti ovat aina voimassa. Suomen maahanmuuttovirasto vastaa oleskelulupien myöntämisestä ja niiden voimassaolon valvonnasta. (Maahanmuuttovirasto 2024b.)

2.2 Tilastotietoa maahanmuutosta

Suomesta tuli maahanmuuttokohde vasta 2000-luvulla erityisesti Virosta ja Aasiasta saapuville, kun muuttoliike EU:n laajentumisen myötä kasvoi merkittävästi. Siirtolaisuus oli aiemmin pääasiassa Suomen ja Ruotsin välistä. Paluumuuttajat ovat merkittävä osa maahanmuuttajaryhmää; vuosien 2000–2009 aikana Suomeen muutti ulkomailta noin 218 000 henkilöä, joista joka kolmas oli suomalaissyntyinen paluumuuttaja. Suomalaiset itse ovat vuosittain suurin maahanmuuttajaryhmä, siksi maahanmuuttokeskustelussa on huomioitava myös suomalaiset paluumuuttajat eikä painottaakaan ulkonäöltään kantaväestöstä poikkeaviin ihmisiin. (Tilastokeskus 2011.) Käytetyt määritelmät, kuten syntymäperäisvaltio, kansalaisuus tai äidinkieli maahanmuuttajista puhuttaessa, vaikuttaa huomattavasti tarkastelun lopputulokseen ja ihmisten ymmärrykseen maahanmuuttokäsitteestä, joten niiden huolellinen valinta on keskeistä kotoutumisaiheiden analyysin kannalta. Viime vuosina on saatu parannuksia maahanmuuttotilastojen tarkkuutta ja vertailukelpoisuutta niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. (Saukkonen 2020, 22–26, 28.) Viime vuosien Suomen maahanmuuton trendit havainnollistetaan alla oleva väestölisäyksen kuvio 1:n avulla.

Väestönlisäys kuukausittain 2020M01-2023M12*

Lähde: Tilastokeskus, väestön ennakkotilasto

Kuvio 1. Väestönlisäys kuukausittain 2020-2023M12 (Tilastokeskus 2024a).

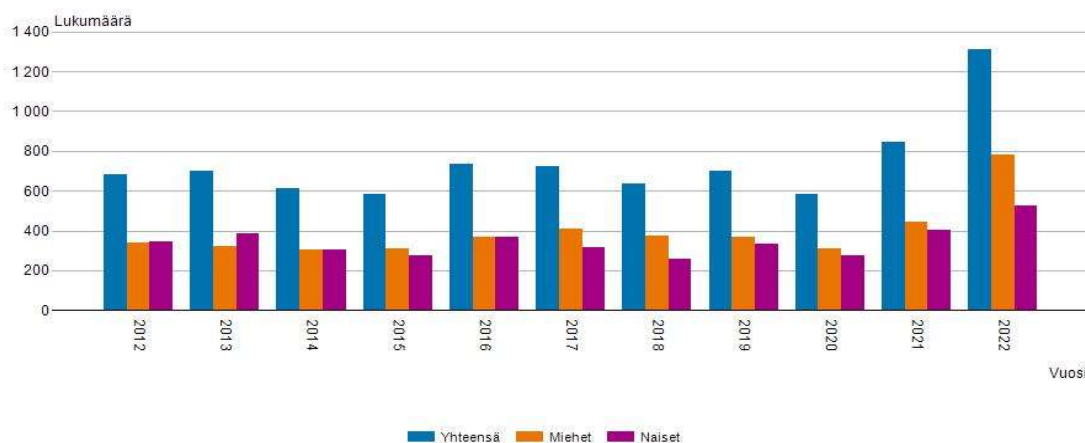
Tilastokeskuksen tietojen (2023) mukaan Suomeen suuntautunut maahanmuutto oli huomattavaa vuonna 2022, nousten ennätysellisiin 49 998 tapaukseen. Tämä merkittävä kasvu on huomattava, kun vertaillaan aiempiin vuosiin, jolloin maahanmuuttojen määrä oli vaihdellut 29 000–36 000 välillä vuosittain. Nettomaahanmuutto on kasvanut voimakkaasti kolmen viime vuoden aikana. Vuonna 2021 nettomaahanmuutto kasvoi 17 900 vuodelta 2020 muuttoksesta 22 200 muuttoon, ja vuonna 2022 se nousi 34 500 muuttoon. Kasvu tapahtui pääasiassa EU:n ulkopuolelta, missä nettomaahanmuutto kasvoi 15 900 muuttoksesta 29 700 muuttoon. EU-maista tuleva nettomaahanmuutto sen sijaan laski vuonna 2022. (Suomen Tietotoimisto 2024.) Vuoden 2023 lopussa Suomen väkiluku oli 5 604 558 henkeä, ja väestö kasvoi 40 588 hengellä. Maahanmuuton määrä oli ennätysellisen korkea, kun ulkomailta muutti Suomeen 71 918 henkilöä ja Suomesta ulkomaille 13 422 henkilöä. Näin ollen nettomaahanmuutto oli historiallisen suuri, 58 496 henkeä. Maahanmuuttajista 7 018 oli Suomen kansalaisia. Ukrainalaisten maahanmuutto kasvoi merkittävästi, samoin kuin srilankalaisten ja bangladeshilaisten. Vuosina 2001–2019 vuosittainen kiintiöpakolaisten määrä oli 750 henkilöä. Määrä nousi 1500:een vuonna 2022 ja laski taas 1050:een vuonna 2023 (Maahanmuuttovirasto 2024a).

Vuonna 2022 Suomessa myönnettiin ennätysellisen paljon ensimmäisiä oleskelulupia, erityisesti Ukrainan sodan pakolaisille. Myös muiden oleskelulupien määrät kasvoivat.

Työperusteisten oleskelulupien määrä kasvoi merkittävästi 2022, 40 prosentilla edellisestä vuodesta, yhteensä 16 081 kappaletta. Perhe- ja opiskeluperusteinen maahanmuutto lisääntyi myös. Vaikka EU-kansalaisten rekisteröinnit laskivat hieman, kokonaisuutena oleskelulupien myöntömäärät kasvoivat monilla perusteilla. (European Migration Network 2023, 35–52.) Vuonna 2023 työperusteista maahanmuuttoa oli 16 999 hakemusta, ja opiskelijoiden ensimmäisten oleskelulupahakemusten määrä kasvoi ennätyskellisesti, 12 867 hakemukseen. EU-kansalaisten muutto Suomeen työn perusteella laski hieman edellisen vuoden verrattuna. (Suomen Tietotoimisto 2024).

Alla oleva kuvio (2) osoittaa selvästi, että maahanmuuttajanaisten ja -miesten määrä Etelä-Karjalassa kasvoi merkittävästi vuonna 2022. Maahanmuuttajamiesten määrä oli hieman suurempi kuin maahanmuuttajanaisten, mutta ero ei ollut ennen kovin suuri.

Muuttoliike muuttujina Sukupuoli ja Vuosi. MK09 Etelä-Karjala, Maahanmuutto Suomeen.

Kuvio 2. Muuttoliike muuttujina sukupuoli ja vuosi. MK09 Etelä-Karjala, Maahanmuutto Suomeen (Tilastokeskus 2023b).

Vuoden 2019 lopussa Etelä-Karjalassa asui 4 785 ulkomaan kansalaista, mikä vastaa 3,7 % alueen väestöstä. Lappeenrannassa heitä oli 3 316 (4,6 % Lappeenrannan asukkaista) ja Imatralla 986 (3,7 % Imatran asukkaista). Muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia oli 8 092. Venäjän kieltä äidinkielenään puhuvia oli 4 904. Venäjän kansalaiset muodostavat suurimman ulkomaalaisryhmän Etelä-Karjalassa, ja muita merkittäviä ryhmiä ovat virolaiset, thaimaalaiset, vietnamilaiset ja syyrialaiset. (EKHVA 2024.) Tilastokeskuksen (2023) tiedot osoittavat laskua maahanmuuttajien kokonaismäärässä vuonna 2020, ja miesten ja naisten välisessä suhteessa oli lähes tasoittunut ennen 2017. Vuonna 2022 Etelä-Karjalassa maahanmuutto Suomeen oli korkeimmillaan, yhteensä 1 310 henkilöä, joista miehiä oli 782 ja naisia 528. Tämä oli huomattava kasvu verrattuna aiempiin vuosiin. (Tilastokeskus 2023b.)

2.3 Kotoutuminen ja kotouttaminen

Kotoutuminen ja kotouttaminen ovat käsitteitä, jotka liittyvät maahanmuuttolainsäädäntöön, sekä kotoutumislakiin. Kotoutuminen on lakisääteistä toimintaa, jolla pyritään edistämään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. (Hiihola, Anis & Turtiainen 2018, 14; Kotoutumislaki 2010/1386, §2.) Terveystieteiden tutkimuskeskus, THL (2023) kuvaa kotoutumisen maahanmuuttajien prosessina uuteen yhteiskuntaan sopeutumisessa tarvittavien taitojen ja tietojen omaksumiseen osallistuakseen aktiivisesti ja tasavertaisesti yhteiskunnalliseen elämään (THL 2023a). Suomessa käytetään usein integraation synonyyminä termiä "kotoutuminen" viranomaisten puheissa ja tutkimuksissa. Kotoutumisen käsite sisältää ajatuksen yksilön samanaikaisen sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen osallisuuden mahdollistamisen suomalaiseen yhteiskuntaan, kuitenkin säilyttäen oman kulttuurinsa ja kielensä. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 19; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b, 10.) Euroopassa on erilaisia integraatiopolitiikan suuntauksia, kuten ranskalainen sulauttamispolitiikka, saksalainen vierastyöläisiin perustuva politiikka, sekä Ison-Britannian ja Ruotsin monikulttuurinen malli. Monikulttuurinen malli nähdään tehokkaana kotoutumismallina, joka myötäilee myös Suomen linjausta. (Saukkonen 2020, 19–21; Arkisto 2007.)

Sotkasiira (2018) ja Saukkonen (2020) mainitsevat ristiriitaiseksi Suomen kaksisuuntaisen kotouttamismallin, koska se ei toteudu käytännössä kaksisuuntaisena ja saattaa siten asettaa merkittävän osan maahanmuuttajista epätasa-arvoiseen ja passiiviseen asemaan, jossa samalla odotetaan heiltä mahdottomia saavutuksia lyhyessä ajassa (Saukkonen 2020, 178–179). Kaksisuuntainen lähestymistapa viittaa siihen, että kotoutuminen ei ole vain maahanmuuttajan sopeutumista uuteen yhteiskuntaan vaan myös kotouttajan yhteiskunnan muuttamista (Valtioneuvosto 2021). Ndomon (2024) tutkimuksen havainto totesi saman kahtiajaon sillä hänen tutkimustulostensa mukaan integraatio käytännössä näyttää olevan pääasiassa maahanmuuttajan vastuulla. Integraatio näyttäytyy tutkimuksessa yksisuuntaisena, alhaalta ylöspäin suuntautuvana pyrkimyksenä, jossa suomen kielen taitojensa riittämättömyyden tekosyyn lisäksi maahanmuuttaja tekee useita myönnytyksiä kulttuurin, sosioekonomisen statuksen, turvallisuuden ja monen muun asian suhteen saadakseen täytetyksi ennakkoon määritellyjä hyvän kotoutumisen vaatimuksia ja edellytyksiä, jotta voisi saada oikeuden toimia Suomessa osallistuvana kansalaisena. (Ndomo 2024, 85–86; Sotkasiira 2018, 31–40.)

Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että riittämätön suomen kielitaito, maahanmuuttajiin kohdistuva syrjintä ja rasismi sekä ennakkoluulot eri maahanmuuttajaryhmiä kohtaan toimivat keskeisinä esteinä osallistumiselle suomalaiseen yhteiskuntaan ja työmarkkinoihin,

vaikka kotoutumispolkunsa mukaan monella maahanmuuttajataustaisella henkilöllä olisi jo B1.1 eurooppalaisen kielitaidon osoittamiseen vaadittava perustaso. Saukkonen muistuttaa myös, että on tärkeää muistaa kotoutumisen olevan epälineaarinen ja monimutkainen ilmiö, jota ei voida arvioida vain työn saamisen tai kielen ja kulttuurin omaksumisen kautta. (Saukkonen 2020, 84, 154.) Tämä voi asettaa maahanmuuttajat epätasa-arvoiseen asemaan ja vaikeuttaa kotoutumista. Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen on erityisen haastavaa, sillä työmarkkinoiden ja yhteiskunnan normit voivat asettaa heidät riskialttiiseen ja haavoittuvaan asemaan. (Forsander 2007, 316; Turnianen 2018, 356.) Siksi sukupuoli on yksi keskeisimmistä tekijöistä, jota kannattaa pohtia aina onnistunutta kotoutumista määrittäessä, koska se vaikuttaa koko perheen kotoutumiseen ja henkilökohtaisesti tarvittaviin kotouttamispalveluihin. Saukkosen (2020) mukaan kotoutumista voi arvioida onnistuneeksi myös maahanmuuttajien taustojen, muun muassa muuttosyyn, sukupuoliroolin, henkilökohtaisten tilanteiden ja kykyjen asiayhteydessä (Saukkonen 2020, 18, 177).

Kotouttaminen tarkoittaa toimenpiteitä ja palveluita, joita tarjotaan maahanmuuttajille heidän kotoutumisensa tukemiseksi (Sotkasiira 2018, 31). Lyhyesti sanottuna kotoutuminen on itse maahanmuuttajan kokema prosessi, kun taas kotouttaminen on muilta saatua tukea, ohjausta ja niiden toimenpiteiden kokonaisuus, joilla tuetaan ja helpotetaan tätä prosessia (Saukkonen 2020, 154). Kotouttamisen käsitettä on muutettu kotoutumisen edistämiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö (2021) käyttää ja suosittelee käyttämään termiä "kotoutumisen edistäminen" sen sijaan, että puhuttaisiin "kotouttamisesta." Muutos on tehty siksi, että termi kotouttaminen voi antaa väärän kuvan maahanmuuttajien olemisesta passiivisia toimijoita, jotka eivät osallistu aktiivisesti omaan kotoutumiseensa. Kotoutumisen edistäminen tapahtuu usein eri viranomaisten ja muiden tahojen monialaisena yhteistyönä. Kotoutumisen edistäminen perustuu (KotoL 2011) kotoutumislakiin, jonka mukaisesti maahanmuuttajille tarjotaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja. Alkukartoituksen jälkeen laaditaan yksilöllinen kotoutumissuunnitelma, jonka sisältö ja kesto sovitetaan yksilöllisiin tarpeisiin. Suunnitelmaan sisältyy usein kielikoulutusta ja muita palveluita, ja sen etenemistä seurataan. Sekä kuntatasolla että kansallisella tasolla laaditaan kotoutumista edistäviä toimenpideohjelmia, jotka vaativat valtioneuvoston hyväksynnän. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b, 7; Kotoutuminen.fi 2021.) Näihin toimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi tiedon jakaminen ja ohjaus, psykososiaalinen tuki, sosiaalisten oikeuksien välttäminen, kielellinen tuki, terveydellistä huolenpitoa, kulttuuristen kohtaamisten järjestämistä, vaikuttamisen mahdollistamista ja kaikki muut tuet, jotka auttavat maahanmuuttajia integroitumaan ja osallistumaan uuteen yhteiskuntaan. (Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 15).

Vaikka Suomen kotouttamispolitiikkaa on arvioitu pääosin myönteisesti, havaitut pullonkaulat, kuten työllisyysasteen alhaisuus, kielitaidon tavoitetasojen alittavat oppimistulokset

ja palveluiden riittämättömyys vaativat lisätoimia. Suomessa tarvitaan kokonaisvaltaisempaa palveluiden kehittämistä, yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa sekä vahvempaa koordinaatiota eri toimijoiden välillä. (Kotoutuminen.fi 2021; Turtiainen 2018, 346.) Lisäksi Saukonen ehdottaa kotouttamispolitiikan selkeyttämistä, lisää tietoa ja läpinäkyvyyttä kotoutumispalveluista ja kotoutumispolitiikasta ylipäätään, jotta maahanmuuttajat voivat tehokkaasti integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan (2020, 173–175, 181).

3 Yleiskuva vapaaehtoistoiminnasta kotoutumisessa

3.1 Vapaaehtoistoiminnan merkitys Suomeen muuttaneiden kotoutumisessa

Vapaaehtoistoiminta viittaa vapaaehtoisten yksilöiden tai ryhmien antamaan aikaan, osamiseen ja resursseihin ilman taloudellista korvausta. Vapaaehtoistoiminta on siis toiminta, joka on avoin kaikille kohderyhmän jäsenille. (Pessi & Orvasaari 2010, 9.) Suomessa toimii noin 13 000 rekisteröityä sosiaali- ja terveysalan yhdistystä. SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys Ry:n julkaiseman järjestöbarometrin mukaan 151 valtakunnallisella järjestöllä on yli 8000 paikallista yhdistystä. Vapaaehtoistoiminta on keskeinen osa suomalaista järjestötoimintaa ja erityisen tärkeää sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille, heti harrastustoiminnan jälkeen. Yhdistystoiminnan painopisteet eivät ole oleellisesti muuttuneet, eikä suuria muutoksia ole näköpiirissä lähitulevaisuudessa. Järjestöbarometreissa on huomattu, että sosiaali- ja terveysalojen yhdistysten vapaaehtoistojen määrä on kehittynyt myönteisesti ja että noin 80 prosentilla yhdistyksistä vapaaehtoisten määrä on viime vuosina pysynyt samana tai kasvanut. (Turvallisuuskomitea 2014, 24.)

Kansalaisbarometri 20:n mukaan 64 % suomalaisista aikuisista arvostaa vapaaehtoistyötä. Sosiaali- ja terveysalan yhdistyksillä on paljon potentiaalisia vapaaehtoisia. Lähes 300 000 aikuista suomalaista, jotka eivät vielä osallistu tällaiseen toimintaan ilmaisevat kiinnostuksensa osallistua tulevaisuudessa. Naiset ja vanhemmat pitävät vapaaehtoistyötä tärkeämpänä kuin miehet ja nuoret. Pienituloiset pitävät vapaaehtoistyötä muita vähemmän tärkeänä. Alueellisesti vapaaehtoistyö nähdään tärkeämpänä maaseutukunnissa ja Etelä-Suomen ulkopuolella. (Turvallisuuskomitea 2014, 25.) Vapaaehtoistoiminta mahdollistaa yhteiskunnassa monia merkittäviä asioita, joita ei voitaisi toteuttaa pelkästään palkattujen henkilöiden avulla (Turvallisuuskomitea 2014, 24).

Pyykkönen ja Martikainen (2013) korostavat järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan tärkeää roolia maahanmuuttajien toimijuuden tukemisessa: kielen ja uusien toimintatapojen oppimista; ja verkostoitumisen mahdollistaen. Erilaiset kolmannen sektorin toimijat, kuten järjestöt ja vapaaehtoistoimijat, pyrkivät yleisesti tarjoamaan apua yhteiskunnallisiin ongelmiin, joita voi ilmetä eri yhteiskunnan osa-alueiden, kuten työvoimapolitiikassa ja kulttuurin, taiteen, talouden tai uskonnon sisäisissä ja välisissä vuorovaikutuksissa. Yhdistykset ja järjestöt myös lisäävät yhteiskunnallisten työvoimien ennakkointia. (Erbismann 2017, 25–26.) Myrenin (2003) mukaan urheilutoiminnan avulla vapaaehtoistoiminnan maahanmuuttajat osallistujat pystyivät oppimaan suomen kieltä ja integroitumaan paremmin, kun he kokevat itsensä arvostetuiksi ja saavat mahdollisuuden osallistua yhdessä suomalaisten kanssa. Liikuntatoimijat tarjoavat mahdollisuuksia ennakkoluulojen vähentämiseen kummankin

ryhmän välillä, sekä maahanmuuttajille merkityksellisen tavan viettää aikaa ja luoda sosiaalisia verkostoja. (Myrén 2003, 107–108.) Maahanmuuttajien osallistumista erilaisiin ryhmätoimintoihin rajoittavat usein rahan- ja ajanpuute, perhevelvollisuudet ja sosiaaliset esteet. Silti vapaaehtoistoiminta, kuten harrastukset ja muut kohtaamistoimet, ovat keskeisiä kotoutumisessa monella tavalla: ne edistävät sosiaalisten verkostojen syntymistä, helpottavat kulttuurien välistä vuorovaikutusta, vahvistavat itsetuntoa ja tukevat mielenterveyttä. Lisäksi ne tarjoavat mahdollisuuden oppia suomen kieltä ja kulttuuria luonnollisessa ympäristössä. (Lindström 2016, 11–12, Zacheus, Koski, Rinne & Tähtinen 2012, 112–114, 157–158.)

3.2 Naapuriäiti-toiminta ja Naapuriäiti-koulutus

Naapuriäiti-toiminta on yksi Nicehearts yhdistyksen naistoimintamalleista. Toiminnan päämääränä on ehkäistä maahanmuuttajataustaisten naisten syrjäytymistä ja rohkaista heitä osallistumaan aktiivisesti yhteiskuntaan. Se torjuu syrjäytymistä tarjoamalla osallistumismahdollisuuksia ja tukemalla yksilöiden polkua yhteiskunnassa. Niceheartsin toiminta sai alkunsa Vantaalla vuonna 2001, kun nuorisotyötä suunniteltiin erityisesti tytöille. Tästä syntyi Tyttöjen tila- toiminta. Myöhemmin toiminta laajentunut myös Espoossa, Helsingissä ja Lappeenrannassa. Niceheartsiin kuuluvat myös WahvaNainen toiminta ja Yhteisötalot, jotka tarjoavat erilaisia palveluita ja turvallisia tiloja eri ikäisille ja eri taustoista tuleville naisille ja tytöille. Niceheartsin toiminnan perusajatuksena on tarjota naisille, tytöille ja perheille mahdollisuus löytää paikkansa yhteiskunnassa huomioiden kulttuurinen ja sukupuolinen monimuotoisuus sekä itsemääräämisoikeus. Toimintaa ohjaavat keskeiset periaatteet ovat tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys ja iloisuus. (Nicehearts 2023.)

Naapuriäiti-toiminta on voimaannuttavaa toimintaa, joka on perustettu Suomessa osana Nicehearts ry EU:n sosiaalirahaston tukemana kehittämishankkeena 2015. Sen toimialueet ovat Vantaa, Helsinki, Espoo ja Etelä-Karjala. Toiminnan kohderyhmänä on Suomeen muuttaneet naiset, jotka ovat asuneet Suomessa jonkin aikaa ja haluavat vapaaehtoisesti auttaa muita ja olla osana yhteiskunnan aktiivisina toimijoina omalla tavallaan. Toiminnan tavoitteena on edistää Suomeen muuttaneiden naisten osallisuutta ja hyvinvointia tasavertaisina jäseninä Suomessa, sekä koulutuksen että vertaistuellisen toiminnan kautta. (Sakilayan-Latvala & Velling 2015 & Nicehearts 2023.)

Naapuriäitien verkosto on vahva, käsittäen yli 500 koulutettua Naapuriäitiä Suomessa ja useita satoja eri puolilla Eurooppaa. Suomen Naapuriäidit osaavat yli 40 eri kieltä, ja heidän monipuolinen osaamisensa ulottuu erilaisiin koulutus- ja työkokemuksiin eri puolilta maailmaa sekä rikkaaseen elämäkokemukseen. Jokainen naapuriäiti on asiantuntija omassa kotoutumispolussaan, ja toiminnassa kaikkea osaamista arvostetaan ja halua oppia uutta

kannustetaan, sillä ne eivät ainoastaan vie yksilöä eteenpäin vaan voivat myös tarjota apua muille. Suomessa olevien maahanmuuttajanaisten ja heidän perheidensä elämälaadun parantamiseksi voidaan määritellä Naapuriäidit-toiminta muita julkisia palveluja täydentäväksi. Naapuriäiti-toiminta toimii siltana maahanmuuttajanaisten ja palvelujen välissä. (Nicehearts 2023.) Toiminnan virallinen nimi on ”Naapuriäiti-kohderyhmästä toimijaksi ja vaikuttajaksi”, mutta opinnäytetyössäni käytän siitä nimeä Naapuriäiti-toiminta. Tämä tutkimus keskittyy vain Lappeenrannan naapuriäiteihin, koska toiminnan aktiviteettejä ja osallistujia ovat vielä vähän muilla alueilla Etelä-Karjalassa.

Naapuriäiti-toiminta pohjautuu Naapuriäiti-koulutukseen ja koulutuksen käyneet naiset toimivat vapaaehtoisesti tukien muita omalla kokemuksellaan ja osaamisellaan. Naapuriäiti-koulutus tarjoaa laajaa infopakettia Suomen palvelujärjestelmästä ja yhteiskunnasta, ja mahdollisuuksia olla toimijana. Koulutuksen suoritettuaan, naiset astuvat esiin naapuriäiteinä ja mentoreina vasta Suomeen tulleille naisille tukien heitä sopeutumaan uuteen kotimaahan. Mentoreiden moninaisten taustojen vuoksi on mahdollisuus tarjota tietoa suomeen muuttaneille naisille heidän äidinkielellään. Ensimmäinen Naapuriäiti-koulutus järjestettiin vuonna 2016 Vantaalla, Espoossa ja Lappeenrannassa. Alun perin koulutus koostui 15 eri moduulista, ja sen kesto oli 15 viikkoa. Koulutusrakennetta ja sisältöä on kehitetty sittemmin niin, että nykyään koulutukseen sisältyy 8 moduulia, ja kesto vaihtelee alueittain. Osallistujat koontuvat kerran tai kaksi kertaa viikossa, ja yksi moduuli kestää kolme tuntia. (Nicehearts 2023)

Naapuriäidit saavat koulutuksen maksutta. Koulutus tarjoaa tietopaketin Suomen palvelujärjestelmästä, kuten terveyspalveluista, sosiaalipalveluista, työelämästä ja ihmisoikeuksista jne. Koulutuksen lisäksi Naapuriäiti-toiminta pyrkii tarjoamaan matalan kynnyksen yksilö- ja ryhmäohjausta, vertaistukea, työkaluja omien vahvuuksien tunnistamiseen, avun tarjoamiseen ja oman ryhmätoiminnan järjestämiseen yhteiskunnassa. (Sakilayan-Latvala & Velling 2015.)

4 Maahanmuuttajanaisten toimijuus

4.1 Toimijuus

Toimijuus käsitteenä viittaa yksilön kykyyn tehdä valintoja, toimia ja vaikuttaa aktiivisesti omassa elämässään. Se kuvastaa sitä, kuinka yksilöt suuntaavat toimintaansa omien valintojensa kautta ja miten sosiaaliset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset puitteet sekä kulttuuriset normit vaikuttavat heidän toimintaansa. (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011, 20.) Toimijuus voi ilmetä esimerkiksi maahanmuuttajan toiveiden ja tavoitteiden asettamisena, oman äänen käyttämisenä ja aktiivisena osallistumisena päätöksentekoon sekä kotoutumissuunnitelman että yhteiskunnan tasolla (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b, 8, 120). Matthies, Svenlin ja Turtiainen (2021,97) määrittävät toimijuuden käsitteenä, joka liittyy yksilön tietoiseen kokemukseen omasta kyvystään vaikuttaa asioihin, tilanteisiin ja omaan elämäänsä. Toimijuus on olennainen osa ihmisen käsitystä omasta sosiaalisesta arvostaan ja korostaa, kuinka asiakkaalle tarjotut mahdollisuudet voivat vaikuttaa omaan elämäänsä. Se auttaa myös syventämään ymmärrystä siitä, miten asiakkaat voivat muuttaa elämäntilannettaan ja vahvistaa toimijuuttaan erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa.

Maahanmuuttajan toimijuudella tarkoitetaan hänen kykyään ja mahdollisuuksiaan toimia aktiivisesti omassa elämässään ja uudessa yhteiskunnassa. Lisäksi se edistää subjektiivisesti henkilön oman autonomia ja äänen kuulumista päätöksenteossa, palveluiden suunnittelussa ja yhteisön rakentamisessa. (Turtiainen 2018, 346–347.) Työ- ja elinkeinoministeriö avaa kotoutumisen määritelmää samoin kuin maahanmuuttajan toimijuutta, jossa hän tarvitsee omaa aktiivisuuttaan integroituakseen uuteen yhteiskuntaan. Hänen toimijuutensa ilmenee moniulotteisesti työllisyyteen, asumiseen, koulutukseen, terveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b, 15.)

Usein toimijuus liitetään aktiiviseen osallistumiseen, tavoitteiden asettamiseen ja konkreettiseen toimintaan, joka tuottaa näkyviä tuloksia (Vanhalakka-Ruoho 2014, 198). Työllistymisen viitekehyksessä kotoutuminen viittaa maahanmuuttajien työllistymiseen, kun taas sen edistäminen käsittää palvelut, jotka auttavat maahanmuuttajia nopeasti työllistymään ja parantamaan asemaansa työmarkkinoilla (Saukkonen 2020, 154). Tämä auttaa ymmärtämään sitä, miksi maahanmuuttajanaisten työllistyminen on tullut viime aikoina tärkeä ilmiö, joka on noussut esiin monissa keskusteluissa ja uutisissa ja johon viimeaikaiset tutkimukset ovat keskittyneet Suomessa. Puhuttaessa maahanmuuttajanaisten työllistymisestä, ymmärretään ja korostetaan naisten roolia aktiivisina toimijoina ja merkittävinä vaikuttajina. Tämä vahvistaa naisten asemaa

yhteiskunnassa ja edistää tasa-arvoa, entisen patriarkaalisen mallin ajattelussa, jossa naisten asema nähdään vain sidoksissa perheen perustamiseen ja kotiäitiyteen. (Makela 2019, 29.) Toisaalta tämä näkemys toimijuudesta saattaa kuitenkin rajata ymmärrystä arjen toimijuudesta, unohtaen, että myös tekemättä jättäminen, vetäytyminen ja odottaminen ovat osa toimijuutta. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 196–198).

Epätasa-arvoiset odotukset maahanmuuttajanaisten toimijuudesta näyttäytyvät monien tutkimusten valossa, jotka osoittavat maahanmuuttajanaisten huonomman työllistymisen verrattuna kantasuomalaisiin naisiin, vaikka heitä samalla kannustetaan työllistymisen tukemiseen (Elinkeinoelämän valtuuskunta 2021; Turtiainen 2018, 347, 350). Samalla Suomen ikäpyramidin muuttuminen heijastaa alenevaa syntyvyyttä kantasuomalaisperheissä (Tilastokeskus 2024b), mikä luo tarpeen lisätä sekä työvoimaa että syntyvyyttä Suomessa maahanmuuton kautta (Sorsa 2020, 21–22). Tämä voi luoda painetta maahanmuuttajaperheille, erityisesti naisille, synnyttää enemmän lapsia ja samalla osallistua enemmän työelämään. Naisten arjen toimijuutta ei voida sivuuttaa, sillä lasten synnyttäminen, kasvattaminen ja perheen arjen ylläpitäminen ovat merkittävä panos yhteiskunnassa (Tiilikainen 2008, 42, 58–59,90), vaikka sen merkitystä ei aina voida tai ei haluta käytännöllisesti mitata. Vanhalakka-Ruohon näkemys täydentää Honkasalon tutkimuksen johtopäätelmää, jonka mukaan naistoimijuus nähdään minimaalisena, eli vähäisenä toimijuutena. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 196–198.) Kotiäitien toimijuus on myös pyrkimys turvata perhe ja hallita omaa elämää arjen pienillä teoilla, jotka eivät yleensä näy merkittävinä vaikutuksina, eikä hoivatyönä ulkopuolisille (Turtiainen 2018,352). Maahanmuuttajanaisten arjen toimijuus ilmenee aktiivisena ja itsenäisenä toimintana, jossa he hallitsevat ja ylläpitävät perheen arkea heti Suomeen saapuessaan. Moni hankkii itselleen ja perheelleen tärkeitä tietoja itsenäisesti omia keinoja käyttäen ja oppivat esimerkiksi perussanoja suomeksi ennen kotoutumiskoulutusta niin, että he voivat käydä kaupassa tai asioida eri toimijoiden kanssa lastensa hyvinvointiin ja kasvatukseen liittyviin asioissa. (Honkasalo 2011,30–31, 209–210; Martikainen &Tiilikainen 2008, 218–229.)

Toimijuus liittyy myös yksilön elämän tarkoitukseen ja merkitykseen, eli kuinka yksilö löytää merkitystä ja tarkoitusta elämälleen. Yksilön ja yhteiskunnan välinen vuorovaikutus ei ole aina tasapuolista, ja siksi kotoutumisen edistämisen tavoitteena onkin monipuolisempi toimijuuden ymmärrys, jossa otetaan huomioon yksilöiden ainutlaatuisuus. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 198–199.)

4.2 Maahanmuuttajanaisten toimijuuden haasteet

Maahanmuuttajanaisten itsenäisyys ja toimijuus eivät aina toteudu käytännössä, sillä he kohtaavat erilaisia rakenteellisia, että yhteiskunnallisia haasteita, jotka liittyvät heikkoon kielitaitoon, vaikeuksiin työllistyä ja rajoitettujen sosiaalisten verkostoon.

4.2.1 Suomen kielen taito

Suomen kielen opetuksen järjestämisestä määrää kotoutumisen edistämisestä annettu laki. Sen mukaan maahanmuuttajille tulee järjestää kotoutumiskoulutuksena suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumiskoulutukseen osallistuvan henkilön tavoitteena on kehittää hänen suomen tai ruotsin kielen taitoaan, sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia valmiuksia. (Opetushallitus 2022, 7–8.) Kuitenkin UTH-tutkimuksen (2014) mukaan vain 62 % ensimmäisen polven maahanmuuttajista osallistui suomen tai ruotsin kielikursseille, ja kolmasosa heistä koki edelleen olevansa aloittelijoita suullisessa kielitaidossa. Työssäkäynti ja ajanpuute olivat yleisimmät syyt jättäytyä pois kursseilta, ja noin neljännes ei pitänyt kielikurssia tarpeellisena. (Tilastokeskus 2015.) Ronkainen, Suni ja Nortio (2020) ja Turtiainen (2018) kritisoivat kotoutumiskoulutusta siitä, että osallistujien heikko Suomen kielitaito voi johtua koulutuksen taipumuksesta asettaa osallistujat passiiviseen asemaan eikä tue aktiivista toimijuutta. Sen lisäksi kaikilla koulutuksen järjestäjillä ei ole välttämättä riittäviä resursseja tarjota ajantasaista ja laadukasta kielikoulutusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 80–85, 2018; Turtiainen 2018, 352.)

Maahanmuuttajanaisten osallistuminen kielikursseille oli hieman yleisempää kuin miesten vuonna 2014 tehdyn UTH-tutkimuksen mukaan. Maahanmuuttajanaisten suomen kielitaito oli matalampi kuin maahanmuuttajataustaisten miesten ja heidän osallisuutensa sekä työmahdollisuutensa ovat vähäisemmät suomalaisilla työmarkkinoilla. Syynä tähän on useimmiten puutteellinen suomen kielitaito, perheveloitteet, riittämätön koulutus ja kulttuuriset tekijät. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 20, 37.) Monien tutkimustulosten perusteella heikon kielitaidon koetaan rajoittavan naisten mahdollisuuksia työmarkkinoilla, aiheuttavan stressiä vuorovaikutustilanteissa ja jopa vaikuttavan ammatinvalintaan. Lisäksi kielitaito näyttää vaikuttavan naisten, erityisesti kotiäitien sosiaaliseen toimijuuteen ja verkostoitumiseen, jotka ovat tärkeä osa kotoutumista. Naiset saattavat kokea haasteita erityisesti, jos heidän toimijuutensa edellyttää korkeaa suomen kielen tasoa. (Karayilan, Wallin, Harju-Autti & Eskolan 2017, 180–185; Vuori 2012, 250.)

On silti olennaista, että kielitaidon vahvistaminen on avainasemassa erityisesti kotoutumisen kannalta, koska se helpottaa arkielämän tilanteita, kuten asioimista viranomaisten

kanssa ja sosiaalista kanssakäymistä muiden kanssa (Karlsson, Lastikka & Vartiainen 2018, 28). Kotoutumisen ytimessä on kielen hallinta, joka mahdollistaa sekä arjen sujumisen että vuorovaikutuksen paikallisten kanssa ja edistää lisäksi kulttuurien ymmärrystä ja henkilön sujuvaa integroitumista yhteiskuntaan (Saukkonen 2020, 19–20). Kielitaidon merkitys yksilön identiteetin rakentumisessa ja toimijuuden lisäämisessä korostuu, koska kielellä muodostetaan merkityksiä ja suhteita ympäröivään maailmaan, ja samalla mahdollistetaan yhdenvertaisuutta, toimijuutta ja yhteiskunnan kulttuurin ja pelisääntöjen ymmärtämistä (Kinossalo 2021 & Saukkonen 2020, 42). Maahanmuuttajanaisten heikon suomen kielen taidon vuoksi heidän toimijuutensa voi kärsiä, mikä vaikeuttaa heidän integroitumistaan yhteiskuntaan. Tehokkaan kotoutumiskoulutuksen tulisi tarjota monipuolisia ja osallistavia ympäristöjä, kuten erilaisia aktiviteetteja ja vapaaehtoistoimintaa, jotka mahdollistavat kielen oppimisen ja Suomen kulttuuriin tutustumisen opetusluokkien ulkopuolella. (Opetushallitus 2022, 38; Turtiainen 2018, 352–353.)

4.2.2 Työllistyminen

Suomessa ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten työmahdollisuudet vaihtelevat alueittain ja työllisyysasteiden välillä on merkittävä ero, vaihdellen 10–20 prosenttiyksiköllä. Suomessa maahanmuuttajanaisten asema työmarkkinoilla on osoittautunut haastavaksi ja heidän työllisyysasteensa on heikompi, kun taas miesten on lähempänä suomalaistaustaisten tasoa. Tutkimusten mukaan EU:n ulkopuolelta tulevien naisten työllisyysaste pysyy alle 50 prosentissa, vaikka heillä olisi korkea koulutustaso tai he olisivat viettäneet maassa useamman vuoden. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 28–29, 169.) Tämä ongelmallinen tilanne näkyy maahanmuuttajanaisten korkeana työttömyysasteena, joka pysyy kantaväestöä korkeamana taloudellisesta tilanteesta, koulutustasosta ja asuinalueesta riippumatta. (Eskola & Mäenpää & Wallin toim. 2017, 174; Martikainen & Tiilikainen 2007, 296.)

Monet Suomeen muuttaneet naiset ovat koulutettuja ja ammattilaisia lähtömaassaan, mutta Suomeen tulon jälkeen he kohtaavat ammatillisen asemansa laskevan ja vaikeuksia saada tunnustusta ulkomaisille tutkinnoilleen ja työkokemukselleen (Joronen 2007, 296–297). Maahanmuuttajanaiset saattavat sopeutua uuteen ympäristöön esimerkiksi hakeutumalla naisvaltaisille hoiva-aloille, vaikka heillä olisi teknisen alan pätevyys. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 29; Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 36–40, 170–171). Ndomon (2024) tutkimuksen ”Työväen alaluokka: Korkeasti koulutetut maahanmuuttajat Suomen työmarkkinoiden laitamilla” keskeinen huomio oli, että maahanmuuttajien ammattiosaamista ja pätevyyttä sairaanhoitoalalla ei kuitenkaan tunnusteta asianmukaisesti. Heitä kohdellaan usein alisteisina ja ammattiasemaltaan alempiarvoisina,

jolloin heidät asetetaan helpommin lähihoitajan työtehtäviin, vaikka heillä olisi sairaanhoitajan pätevyys. Monilla heistä on myös esimerkiksi epätyypillisiä työsopimuksia, kuten 0-tunnin ja täysin vuoroperusteiset sopimukset. Tämä johtaa eriarvoisuuteen maahanmuuttajien ja suomalaisten työntekijöiden välillä sekä vaikeuttaa onnistunutta integraatiota, koska tällaisessa tilanteessa maahanmuuttaja joutuu tekemään paljon keikkatunteja eri paikoissa. Heille on muodostunut selvästi erillinen asema valtaviiran sairaanhoitajien joukossa, vaikka he ovat jo koulutettu Suomessa. (Ndomo 2024, 71, 82.)

Joronen tuo esiin naisten kaksinaisen sukupuoliroolin Suomeen saapuessa. Useimmat naiset muuttavat Suomeen perhesyistä sekä puolisona että äitinä, joka saattaa osittain vaikeuttaa työelämän pääsyä miehiin verrattuna. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 285.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus-tutkimuksen (2019) tuloksien mukaan maahanmuuttajanaisten työllistymisen haasteet korostuvat sukupuolittuneessa ympäristössä. Koulutus, kielitaito, syrjintä, kulttuuriset tekijät ja ikä muodostavat monimutkaisen tilanteen, jossa sukupuolijärjestelmät vaikuttavat kaikilla tasoilla maahanmuuttajien kotoutumiseen, mutta erityisesti maahanmuuttajanaisten kohdalla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 28) Naisten työllistyminen on voimakkaasti linkittynyt sukupuolittuneisiin rooleihin ja odotuksiin, jotka vaikuttavat perhesuhteisiin ja päätöksentekoon työmarkkinoilla Suomessa, sillä esimerkiksi lapsettomat naiset työllistyvät paremmin kaikissa maahanmuuttajataustaisissa ryhmissä (Tiilikainen 2008, 40, 69, Kurronen 2021; Saukkonen 2020, 51). Perinteiset sukupuoliroolit voivat estää naista ottamasta vastaan työtarjouksia tai hakeutumasta työelämään, jos se vaikuttaa esimerkiksi pienten lasten hoitotarpeisiin. Lisäksi kotiäitiys voidaan nähdä usein rationaalisempuna ja arvostetumpuna vaihtoehtona pienipalkkaiselle ja alisuoriutumiselta tuntuvalle työlle. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 220–221; Saukkonen 2020, 41, 191.) Työssä käyminen saattaa onnistua nopeammin ja sujuvammin maahanmuuttajanaisten kotimaassa, jossa äiti voi saada omilta läheisiltään tukea, kun esimerkiksi isoäiti tai tati voi hoitaa pieniä lapsia äidin palatessa takaisin töihin (Martikainen & Tiilikainen 2007, 65–66, 71).

Maahanmuuttajanaisten heikko työllisyystilanne ei ole yksiselitteisesti vain koulutuksen ja kielitaidon puutetta, koska tutkimusten mukaan ulkomaalaistaustaiset naiset ovat usein miehiä paremmin koulutettuja ja hallitsevat suomen kielen paremmin (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 40). Naisten työllistyminen on osittain sidoksissa sukupuolen mukaisesti jaettuihin rooleihin työmarkkinoilla, sillä monet ohjautuvat ja työskentelevät sosiaali- ja terveysalalla, myynnissä ja asiakaspalvelussa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016,28–29), joissa vaaditaan sujuvaa kielitaitoa.

Työllistyminen vähentää naisten riippuvaisuutta ja tarjoaa taloudellista vakautta, mikä vaikuttaa positiivisesti maahanmuuttajanaisen itseluottamukseen, hyvinvointiin ja toimijuuteen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020,176). Lisäksi työpaikalla tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus auttaa maahanmuuttajia integroitumaan yhteiskuntaan. Se tarjoaa mahdollisuuksia saada tietoa vapaista työpaikoista, palkoista sekä Suomessa oleskelun ehdoista ja mahdollistaa kontaktien ja ystävyysuhteiden luomisen ammattitaidon kehittämisen lisäksi. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 288.)

Vaikka Suomen kotoutumislain (2010) mukaan maahanmuuttajien kotoutuminen tulisi onnistua tasa-arvoisesti yksilön suomen kielen tasosta ja taustasta riippumatta, Ndomon (2024) tutkimuksen osallistajat kokivat kotoutumisohjelman suuntaavan heitä tiettyihin ammatteihin ja rajattuihin toimijuuden mahdollisuuksiin. Havainnon arvoista Suomen kotoutumisohjelmasta Ndomon tutkimuksessa on se, että Suomeen muuttaneiden eri taustoista, kotoutumiseen vaikuttavista tekijöistä ja oleskeluluvan kategorioista huolimatta, monet maahanmuuttajat päätyvät integroitumaan melko samalla tavalla ja samoihin alityöllistettyihin tehtäviin. (Ndomo 2024, 77.) Siksi on tärkeää, että kotoutumista edistäessä, kotoutumiskoulutuksen lisäksi kotoutumisjärjestelmä ja työvoimapolitiikka voivat parantaa maahanmuuttajien, erityisesti naisten työllistymistä tarjoamalla heille monipuolisia ammatillisia polkuja, kohdennettuja kotoutumista tukevia tukitoimia, ja kannustamalla työnantajia monimuotoiseen rekrytointiin niin, että maahanmuuttajanaisten yksilöllisyys ja osaaminen tunnustetaan työelämään pääsyssä (Saukkonen 2020, 83–84).

4.2.3 Sosiaaliset verkostot

MoniSuomi 2022-tutkimus osoittaa ulkomaalaistaustaisten henkilöiden olevan keskimäärin tyytyväisempiä ihmissuhteisiinsa kuin Suomen koko väestö ja että maahanmuuttajanaisilla oli yleisemmin suomalainen ystävä kuin miehillä (86 % verrattuna 80 %). Erityisesti Virosta, Venäjältä ja muualta Euroopasta tulleet naiset ilmoittivat useammin suomalaisen ystävän kuin muista ryhmistä tulleet, mutta Lähi-Idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla naisilla oli Suomessa asuvia ystäviä harvemmin verrattuna miehiin. (THL 2023b; THL 2020, 95–95, 121.) Kuitenkin Työ- ja elinkeinoministeriön tuore tutkimus osoittaa, että maahanmuuttajat kokevat enemmän yksinäisyyttä koko väestöön verrattuna. Osalla heistä voi olla vähän tai ei lainkaan suomalaisia ystäviä, mikä saattaa hidastaa heidän suomen tai ruotsin kielen oppimistaan ja kotoutumista, mutta myös lisätä syrjäytymistä ja yksinäisyyden tunnetta maahanmuuttajien keskuudessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 123–125; Saukkonen 2020, 51.) Maahanmuuttajanaisten vähäisempiin sosiaalisiin suhteisiin vaikuttavat kulttuurierot, syrjintä, elämäntavat, puutteelliset tiedot ja taidot, sekä taloudellinen ja heidän sosiaalinen riippuvuutensa puoliosastaan. Lisäksi perheet voivat olla eristyneitä, mikä

vähentää naisten kontakteja ulkomaailmaan ja heikentää kodin ulkopuolista turvaverkkoa. (Ellonen & Korhonen 2007, 167; Kuusio, Castaneda & Leemann 2020, 68.) Useimmat näistä tekijöistä voivat selittää, miksi maahanmuuttajanaiset voivat kokea enemmän yksinäisyyttä ja palvelujärjestelmän ulkopuolisuutta verrattuna miehiin. Tähän voidaan lisätä muut sukupuoleen perustuvat esteet heidän taustastaan ja suomalaisessa yhteiskunnassa, kuten äitiyslomalle jääminen, kotityöt, jne. (Vuori 2012, 250–252.)

Sosiaaliset suhteet ovat merkittävässä roolissa kotoutumisessa, sillä kontaktit eri väestöryhmien välillä vähentävät pelkoja, ennakkoluuloja ja konflikteja. Ystävien ja tuttavien tuki auttaa maahanmuuttajia, erityisesti naisia, tuntemaan olonsa tervetulleeksi ja osaksi yhteiskuntaa. (Legrain 2020, 240.) FinMonik-tutkimuksen vuosien 2018–2019 tulokset (2020) osoittavat, että suuri osa ulkomaalaistaustaisista miehistä (80 %) ja naisista (88 %) pitävät säännöllisesti yhteyttä perheisiinsä ja ystäviinsä (THL 2020, 65–82). Kuitenkin heidän sosiaaliset suhteensa herättävät huolta sillä suuri osa maahanmuuttajien läheisistä saattaa olla kotimaissaan tai muualla Suomen ulkopuolella. Vaikka läheiset verkostot oman kulttuurin jäseniin ovatkin tärkeitä, onnistunut kotoutuminen edellyttää myös hyviä suhteita kantasuomalaisiin, jotta maahanmuuttaja ei eristäytyisi vain omaan pieneen maahanmuuttajakuplaansa.

Useat maahanmuuttajat voinevat samaistua Yhdysvalloissa sijaitsevassa Houstonin kaupungissa, jossa ulkomaalaistaustaiset henkilöt ovat enemmistössä, asuvaan Nicole Waltersiin, joka on todennut: *"Rakastan Houstonin aluetta, koska voimme olla paikassa, missä minun ei tarvitse pelätä ihmisiä, jotka eivät näytä minulta"* (Legrain 2020, 208). Kuitenkin Tarnanen ja Sohrabi painottavat asuntopolitiikan ja poikkihallinnollisen yhteistyön tärkeyttä maahanmuuttajien sosiaalisten verkostojen luomisessa, ja alueellisen eriarvoistumisen ehkäisemisessä. Sohrabin mukaan asuntopolitiikan tulisi estää tilanteen muodostuminen, jossa tietyillä alueilla muodostuu maahanmuuttajien kuppikuntia ja lasten kouluja vaihdetaan esimerkiksi suuren maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän vuoksi. Päivittäiset toiminnot ja vuorovaikutuksen lisääminen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välillä auttaisivat maahanmuuttajia sulautumaan paremmin osaksi yhteiskuntaa ja luomaan sosiaalisia suhteita kantaväestöön. (Verkkouutiset 2023.) Suomeen muuttaneiden verkostoituminen ja luottamus yhteiskunnan instituutioihin ja muihin ihmisiin on tavoiteltavaa, koska sosiaaliset suhteet ja verkostot ovat merkityksellisiä onnistuneessa kotoutumisessa.

5 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä ymmärrystä maahan muuttaneiden naisten toimijuudesta ja selvittää, miten Naapuriäiti-toiminta voi entistä paremmin edistää heidän kotoutumistaan ja toimijuuttaan. Tätä varten on kerätty Etelä-Karjalassa koulutukseen osallistuneiden naapuriäitien ajatuksia, kokemuksia ja näkemyksiä toimijuudestaan. Tarkoituksena oli selvittää, miten Suomeen muuttaneet naiset kokevat Naapuriäiti-koulutuksen ja miten Naapuriäiti-toiminnan koulutus vaikutti heidän kykyynsä toimia ja integroitua uuteen yhteiskuntaan.

Tutkimuskysymykset, joiden avulla pyritään valottamaan Naapuriäiti-koulutuksen vaikutuksia ja kehittämistarpeita, ovat seuraavat:

1. Miten Naapuriäiti-koulutus on lisännyt maahan muuttaneiden naisten toimijuutta?
2. Miten Naapuriäiti-koulutusta voi kehittää niin, että se vastaa paremmin maahanmuuttajanaisten kotoutumistarpeita?

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, ja aineistonkeruussa hyödynnettiin puolistrukturoitua kyselylomaketta. Laadullisen tutkimuksen lähestymistavassa painotetaan syvällistä ymmärrystä ilmiöistä, jossa osallistujien kokemukset, näkökulmat ja vuorovaikutus ovat keskeisessä roolissa (Kylmä & Juvakka 2007, 28). Lomakekysely on yksi yleisistä laadullisista menetelmistä tietojen hankkimiseen, ja sen avulla tutkija on vuorovaikutuksessa osallistujien kanssa ja samalla pystyy koota tietoa anonyymisti (Aaltola & Valli 2007,102). Sähköisellä lomakekyselyllä pyritään turvallisesti saamaan tietoa naapuriäitien toimijuuskokemuksista ja samalla tuomaan heidän kotoutumiseensa liittyviä toiveita näkyville.

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Laadullinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmä

Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiöitä syvällisesti ja kuvailemaan niiden monimuotoisuutta ja kontekstia (Kananen 2014, 16–20). Laadullinen tutkimusmenetelmä keskittyy empiirisiin tietoihin, kuten haastatteluihin, havainnointipäiväkirjoihin ja dokumentteihin, sekä pyrkii löytämään syvällistä ymmärrystä ilmiöistä niiden luonnollisessa ympäristössään (Juhila). Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erottavana tekijänä on se, että laadullisessa tutkimuksessa keskitytään syvälliseen ymmärrykseen ilmiöistä, korostaen merkityksiä, kontekstia, näkökulmia ja vuorovaikutusta. Laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus käyttää laajasti kuvailevia ja tulkinnallisia menetelmiä, kuten haastatteluja ja sisällönanalyysejä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 53–56.) Laadullinen tutkimusmenetelmä oli sopiva tähän opinnäytetyöhön, koska laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien ääni, eli naapuriäitien kokemukset ja ajatukset, ovat selkeästi esitetty ilman tutkijan olettamuksia ja yleistyksiä.

Lomakekysely on yksi yleisistä laadullisista menetelmistä tietojen hankinnassa. Lomakekysely voi olla joko paperinen, joka lähetetään vastaajille postitse ja palautetaan tutkijalle vastattuna, tai sähköinen, jolloin he pääsevät täyttämään kyselyn verkossa. Se voi myös olla ryhmähaastattelu, jossa vastaajat vastaavat kysymyksiin samanaikaisesti. (Aaltola & Valli 2007, 102.) Opinnäytetyössä hyödynnettiin puolistrukturoitua lomakekyselyä tutkimuksen aineistokeruussa. Etelä-Karjalassa on yli 80 koulutettua naapuriäitiä, joten valitsin sähköisen kyselyn toteutustavaksi teemahaastattelun sijaan. Aaltolan & Vallin (2007) mukaan lomakekysely mahdollistaa suuren vastaajamäärän anonymiteetin ja tavoitavuuden, monipuolisen aineiston saamisen ja on yksinkertainen tiedonkeruumenetelmä uusille tutkijoille. (Aaltola & Valli 2007, 102–103).

Lomakekyselyn kysymyksiä laadittiin tähän opinnäytetyöhön työelämäohjaajan kanssa, koska hän pystyi antamaan hyödyllisiä vinkkejä hyviin ja selkeisiin kysymyksiin kohderyhmään ajatellen. Kysymykset on huolellisesti muotoiltu selkosuomeksi siten, että ne ovat selkeitä vastaajille ja liittyvät suoraan naapuriäiti-koulutuksen vaikutuksiin naapuriäitien toimivuudessa. Lomakekyselyn etu muihin laadullisiin tiedonkeruumenetelmiin on se, että kysymykset ovat kaikille samat ja tutkija voi ennalta rajata vastausvaihtoehdot (Alasuutari 2011, 40). Kyselyyn sisältyi sekä viisiportaisia asteikkokysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Asteikkokysymykset antavat tutkijalle kattavan käsityksen ihmisten mielipiteistä tai tuntemuksista, ilman että tarvitsee esittää lukuisia tai monimutkaisia kysymyksiä. Tähän opinnäytetyön kyselyn vastaajien joukossa saattaa myös olla

naapuriäitejä, joiden suomen kielen taito ei ole vielä riittävää vapaamuotoisiin pitkiin vastauksiin. Viisiportaisilla asteikkokysymyksillä varmistettiin selkeä lomakekysely ja helposti käsiteltävä aineisto. Lisäksi lisättiin avoimia kysymyksiä, joiden avulla saatiin laajempi kuvauksia sekä uusia näkökulmia tutkimusaiheesta.

6.2 Kohderyhmä ja toteutus

Tutkimuksen kohderyhmänä oli Suomeen muuttaneet naiset, jotka olivat osallistuneet Naapuriäiti-koulutukseen vuodesta 2016 lähtien. Tutkimusta varten saatiin Nicehearts-organisaatiolta lupa käyttää tarkkoja tietoja koulutettujen naapuriäitien määrästä. Tiedonkeruukanavina käytettiin WhatsApp sovellusta ja Facebookin suljettuja ryhmiä. Tutkimukseen otettiin mukaan vain ne naiset, jotka olivat rekisteröity Etelä-Karjalassa Naapuriäiti-koulutukseen. Toiminnan tilastojen mukaan Etelä-Karjalassa koulutettiin vuosina 2016–kevät 2023 yhteensä 83 Suomeen muuttanutta naista. Näille naisille lähetettiin linkki lomakekyselyyn WhatsAppin Broadcast-listan avulla, jolloin jokainen sai saman kyselyn samanaikaisesti, mutta henkilökohtaisena viestinä. Lomakekysely lähetettiin samanaikaisesti molempiin tiedonkeruukanaviin ja siihen liitettiin saatekirje (Liite2), jossa selitettiin opinnäytetyön tarkoitus. Saatekirjeessä korostettiin luottamuksellisuutta ja osallistumisen vapaaehtoisuutta, ja annettiin myös ohjeita vastaamiseen, varmistaen kyselyn sujuvan toteutuksen ja vastausten laadun.

Lomakekysely laadittiin käyttäen Microsoft Forms -lomakeohjelmaa ja se oli avoinna vastattavaksi kahden kuukauden ajan, marraskuusta joulukuun loppuun saakka. Naapuriäideille lähetettiin muistutusviesti WhatsApp- ja Facebook-ryhmiin kaksi viikkoa ennen kyselyn sulkeutumista varmistaakseen, että kaikki halukkaat ja ne, jotka olivat saattaneet unohtaa kyselyn, ehtivät vastata ajoissa. Kysely tavoitti lopulta 75 naista, joista vastasi 30. 12 naapuriäitiä ei ollut Facebook-ryhmässä eikä viesti mennyt perille WhatsAppin kautta. Ryhmiin kuuluminen on naisille vapaaehtoista, joten kysely ei varmasti tavoittanut kaikkia koulutuksen osallistuneita.

6.3 Aineiston analysointi

Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyysilla. Sisällönanalyysilla pyritään ymmärtämään ja jäsentämään tekstiä tai muuta tutkimuksen aineistoa tarkasti ja systemaattisesti siten, että aineisto järjestetään sanallisesti ilman sen alkuperäisen sisällön muuttamista. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi, eli induktiivinen aineiston analyysi on laadullisen tutkimuksen keskeinen vaihe, joka mahdollistaa syvällisen ymmärryksen aineistosta.

Aineistolähtöisellä analyysillä luokitellaan, ryhmitellään tai teemoitetaan tutkimuksen tuotoksia selkeämmin analyysin ja päätelmän saamiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 89–91, 117.) Sisällönanalyysia tehdään kolmessa vaiheessa. Aineiston keruun jälkeen ensimmäinen vaihe on luoda avainsanat tai käsitteet, jotka kuvaavat vastausten sisältöä.

Opinnäytetyön kyselyn avoimet kysymykset on analysoitu sisällönanalyysia noudattaen. Avoimista vastauksista etsitään toistuvia teemoja ja ryhmitellään ne yhdistämällä samankaltaiset. Pelkistetyt sanat auttavat tutkijaa pilkkomaan aineiston eri kategorioihin, eli samankaltaisiin vastausluokkiin tai ryhmiin. Seuraavaksi aineistosta tunnistetaan alustavia luokkia, jotka kuvaavat sen piilotettuja merkityksiä. Ryhmiteltyjä ilmaisuja nimetään käsitteillä, ja näitä alaluokkia yhdistetään yläluokiksi ja edelleen pääluokiksi. Analyysiprosessi etenee, kun luokkia kehitetään ja niistä tutkija tekee johtopäätöstä, eli pääluokkia, jotka tulkitsevat olennaista merkitystä tutkimuskysymyksiin ja -tehtäviin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 92–94, 114, 122–127.) On tärkeää pitää mielessä tutkimuksen tavoitteet ja kysymykset koko luokitteluprosessin ajan (Kananen 2014, 115–116). Lopuksi tulkinnat ja tulokset esitetään sanallisesti ymmärrettäväksi ja mahdollisimman selkeästi (Pitkäranta 2014, 117; Tuomi & Sarajärvi 2018, 119). Aineiston toistuva lukeminen auttoi hahmottamaan avoinkysymyksille annetut vastaukset sekä niiden sisältämät merkitykset ja sopivat luokat (Taulukko 1), jotta aineisto voidaan analysoida asianmukaisesti.

Asteikkokysymyksiä analysoidessa käytettiin frekvenssianalyysiä. Frekvenssianalyysi kartoittaa vastausten jakautumisen eri vastausvaihtoehtojen kesken. Se antaa yleiskuvan siitä, kuinka moni vastaajista valitsi kukin vaihtoehdon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 135.) Esimerkiksi, jos asteikkokysymys oli "Kuinka tyytyväinen olet palveluun asteikolla 1–5?", frekvenssianalyysi näyttäisi, kuinka monta vastaajaa valitsi jokaisen numeron väliltä 1–5. Lomakekyselyyn asteikkokysymysten vastauksista ryhmitellään vastaukset niiden arvojen perusteella. Kerätty aineisto jaotellaan samankaltaisten arvojen mukaisesti kategorioihin, kuten alhaisiin, keskitasoisiin ja korkeisiin arvoihin. Kvantifioidut aineistot mahdollistavat laadullista tulkintaa tutkimustuloksista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 136–138.) Näin saadaan yleiskuva siitä, miten naapuriäidit jakautuvat eri vaihtoehtojen välillä ja millainen on vastausten jakauma. Tämä auttoi tulkitsemaan vastaajien mielipiteitä toimijuuskokemuksistaan ja tekemään johtopäätöksiä kyselyn tuloksista.

9.Kysymys: Mitkä asiat Naapuriäiti-koulutuksesta ovat olleet erityisen hyödyllisiä sinun elämässäsi?		
VASTAUKSET (24)	ALALUOKAT	PÄÄLUOKAT
<p>-Getting to know interesting people, including students and guest speakers, in the class and making connections.</p> <p>Learning about the way the Finnish society works in everyday life. Having things explained takes much of the fear of interacting with people away. It also helps to know what you are entitled to as far as benefits and other help.,</p> <p>-Opin paljon uutta tietoa ja siitä oli minulle paljon hyötyä</p> <p>-Enemmän itsevarma oloni, ...</p>	Osallistuminen eri tapahtumiin ja aktiviteetteihin naapuriäitien kanssa	Toimijuuden vahvistuminen koulutuksen myötä
	Oman ammattiosaamisen ja taitojen tunnistaminen ja vahvistuminen	
	Pelkojen väheneminen kommunikointiin ja toimintaan yhteiskunnassa	
<p>-Omien taitojen vahvistaminen ja kehittäminen. Vahvistus siitä, että vaikka en osa (vielä) suomen kieltä, niin olen kuitenkin oman alan ammattilainen ja osaan tehdä paljon muuta.</p> <p>-For me, important aspects are medicine, education of children, laws, and rules of the country, ...</p>	Tietämyksen lisääntyminen eri elämänalueista, kuten terveydenhuolto, lastenhoito, lainsäädäntö jne.	Tiedon ja kokemuksen karttuminen
	Kokemuksen kerryttäminen ja vertaistuen saaminen	
<p>-Sain kaverit</p> <p>-Dokumentit täyttämisen, uudet ystävät, Suomen Kulttuuri, jne;</p> <p>-Sain network, ...</p>	Suomen kulttuurin ja yhteiskunnan tuntemuksen lisääntyminen	Yhteiskuntaan integroitumisen tukeminen
	Rooli työhaussa ja ammatillisen kehityksen tukemisessa	
	Yhteyksien luominen ja verkostoituminen suomalaisiin ja yhteiskunnan viranomaisiin	
10.Kysymys: Kuinka voidaan parantaa naapuriäiti-koulutusta tulevaisuudessa?		
VASTAUKSET (17)	ALALUOKAT	PÄÄLUOKAT
<p>-It could be longer and more in depth, at least for those who are interested.</p> <p>-Ehkä enemmän keskustelua ja harjoitukset, ja tietoja päivitetään ja lisätään tarvittaessa, vanha naapurit äidit voivat myös osallistua koulutukseen toimintaan jos kiinnostuu, ...</p>	Ajankohtaisuus ja monipuolisuus koulutuksen sisällössä	Koulutuksen kehittäminen
	Joustavampi koulutusaikakehyks ja kielivalikoima	
	Koulutusten toistaminen ja syventäminen	
<p>- It has to be more inclusive. Not only mothers but also young adult ladies and male. Immigrants in the University need to be involved</p> <p>-In my opinion, to have more activities after working hours, ...</p>	Monimuotoisuuden ja osallistujien moninaisuuden huomioiminen	Koulutuksen laajentaminen
	Lisää mainontaa	

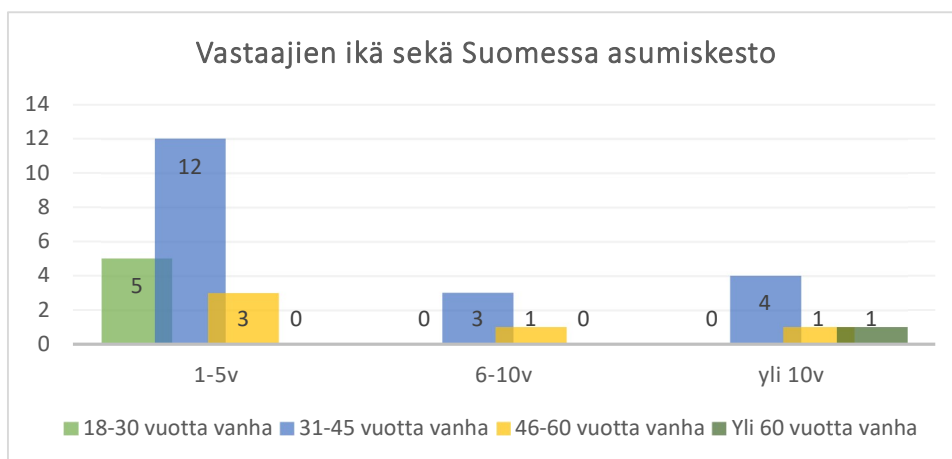
Taulukko 1. Kysymyksen 9 ja 10:n avoimien vastauksien luokittelu.

7 Tulokset

7.1 Taustatiedot

Opinnäytetyön tutkimuksessa tarkasteltiin Naapuriäitien koulutukseen osallistuneiden naisten näkemyksiä ja toimijuuskokemuksia. Kyselylomake lähetettiin 75 naapuriäidille, joista 30 vastasi. Kuusi naista jätti avoimet kysymykset vastaamatta. Kysymysten 1–11 vastauksissa huomioitiin kaikkien vastaajien vastaukset, mutta avoimissa kysymyksissä käsiteltiin näin ollen vain 24 vastaajan vastaukset. Tulokset voidaan luokitella useisiin keskeisiin aiheisiin: vastaajien taustatietoihin, koulutuksesta saatuun merkitykseen, koulutuksesta saatuun tietoon, joka lisää toimijuutta ja koulutettujen kehittämisehdotuksiin.

Taustatiedot sisältävät vastaajien ikäryhmän, oleskeluajan Suomessa, osallistumisajan ja alueen. Näiden tietojen perusteella voidaan hahmottaa vastaajien ikäjakaumaa sekä Suomessa oltua aikaa (kuvio 4.) ja miten erilaiset tekijät voivat vaikuttaa heidän kokemuksiinsa ja näkemyksiinsä koulutuksesta.

Kuvio 4. Vastaajien taustatiedot: ikä ja Suomessa asumiskesto

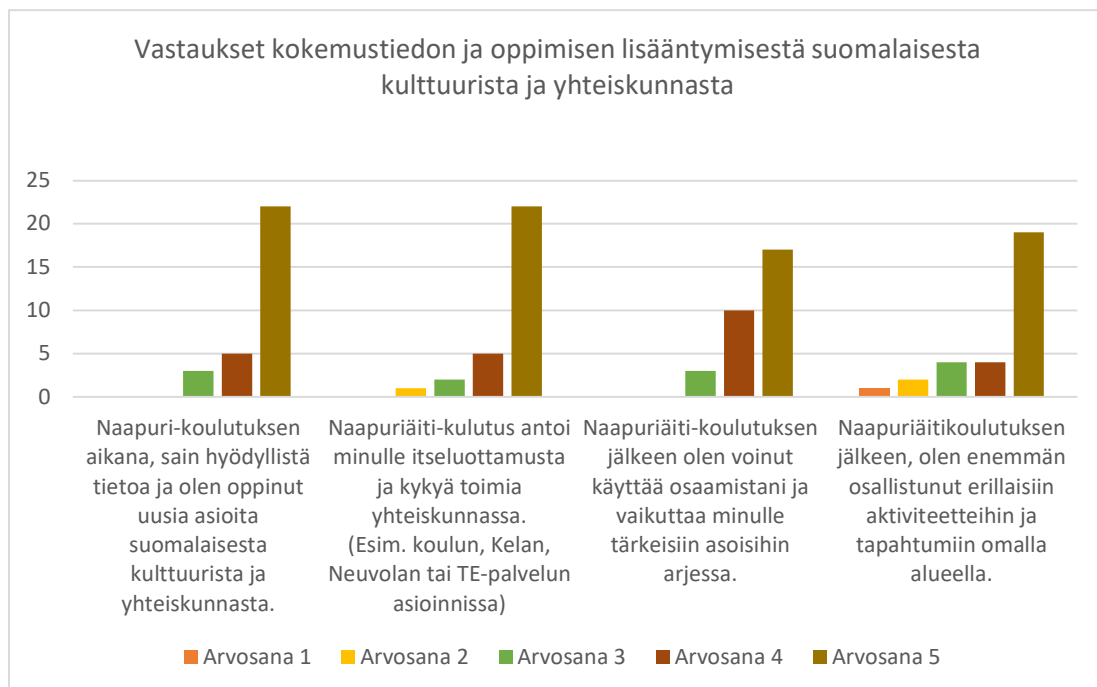
Vastaajien ikäjakauma vaihteli 18–60 vuoden välillä, ja suurin osa vastaajista kuului ikäryhmään 31–45 vuotta, mikä kattoi 19 vastaajaa. Suurin osa vastaajista (75 %) oli asunut Suomessa 1–10 vuoden ajan. Kaikki vastaajat olivat osallistuneet Naapuriäiti-koulutukseen Etelä-Karjalan alueella ja 7 heistä olivat suorittaneet koulutuksen verkossa. Tämä osoittaa, että koulutus oli saavutettavissa eri tavoin, mikä voi lisätä sen saatavuutta ja osallistumista eri elämäntilanteissa oleville naisille. Koulutuksen ajankohdat vaihtelivat vuosien 2016 ja 2023 välillä, ja suurin osa osallistujista oli osallistunut koulutukseen viimeisten kolmen vuoden aikana, kattaen 21 vastaajista. Osallistujien taustatiedot heijastavat Naapuriäiti-toiminnan ajankohtaisuutta ja jatkuvuutta alueella, ja se voi myös kertoa siitä, että koulutuksen tarve ja kiinnostus säilyvät vuosien varrella.

7.2 Naapuriäiti-koulutuksen vaikutusten arviointi asteikolla

Tässä esitetyt vastaukset asteikkokysymyksiin antavat kokonaiskuvan osallistujien kokemuksista ja koulutuksen vaikutuksista määrällisillä tiedoilla. Kysymyksillä 5, 6, 7 ja 8 haluttiin selvittää kuinka Suomeen muuttaneet naiset kokevat Naapuriäiti-koulutuksen ja miten koulutuksen anti vaikutti heidän kykyynsä toimia ja integroitua uuteen yhteiskuntaan.

Vastaukset kokemustiedon ja oppimisen lisääntymisestä suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta

Kaikki 30 lomakekyselyyn vastannutta vastasivat 5. kysymykseen. Valtaosa koki saaneensa koulutuksen aikana merkittävästi uutta tietoa ja ymmärrystä suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta (kuvio 5.).

Kuvio 5. Vastaajien arviot saadusta tiedosta ja opista, omasta kehityksestään, tietojen hyödyistä arjessa ja osallistumisesta paikallisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin

Lähes kaikki vastaajat arvioivat saaneensa koulutuksesta hyödyllistä tietoa ja oppineensa uusia asioita suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta. 27 vastaajaa antoi arvosanan 4–5 ja 22 naista vastaajista oli täysin sama mieltä siitä, että koulutus onnistui tarjoamaan heille merkityksellistä sisältöä ja tiedollista hyötyä. Tämän arvosanan antoi kolme vastaajaa. Tämä korostaa koulutuksen merkitystä ja sen onnistumista tarjota osallistujilleen relevanttia sisältöä. Se, että lähes kaikki vastaajat antoivat korkeita arvosanoja, kertoo siitä, että koulutus vastasi heidän odotuksiaan ja tarpeitaan.

Alhaisin annettu arvosana oli 3. Eli suurin osa osallistujista oli tyytyväisiä koulutukseen, ja mahdolliset epäkohdat tai parannusehdotukset olivat vähäisiä. Tämä vahvistaa koulutuksen yleistä onnistumista ja hyödyllisyyttä osallistujilleen

Kehittyminen ja itseluottamuksen vahvistuminen yhteiskunnallisissa tilanteissa

Kysymyksellä kuinka Naapuriäiti-koulutus on antanut sinulle itseluottamusta ja kykyä toimia yhteiskunnassa, haluttiin selvittää, kuinka koulutus vaikutti koulutukseen osallistuneiden naisten itsenäisyyteen ja toimijuuteen. Vastaajia oli yhteensä 30. 27 vastaajaa arvioi saaneensa koulutuksen myötä lisää itseluottamusta ja kykyä toimia erilaisissa yhteiskunnallisissa tilanteissa, kuten asioimisessa koulussa, Kelassa, neuvolassa tai TE-palveluissa. Suurimman ikäryhmän (31–45 vuotta) prosenttiosuus vastaajista on noin 76 %, 23 vastaajaa.

Kaikista vastaajista 84 % antoi vähintään arvosanan 4 tälle väittämälle ”Naapuriäiti-koulutus antoi minulle itseluottamusta ja kykyä toimia yhteiskunnassa”. Tulokset viittaavat siihen, että suurin osa koki koulutuksen lisänneen heidän itseluottamustaan ja kykyään toimia yhteiskunnassa. Iällä ja aikajänteellä ei näytä olevan suurta vaikutusta, kaikki ikäryhmät olivat edustettuina, ja jokainen ikäryhmä ja kaikkina aikoina osallistuneet antoivat väitteelle pääosin arvosanan 4–5. Eniten itseluottamusta ja kykyä toimia yhteiskunnassa arvioitiin niillä, jotka ovat asuneet Suomessa yli 10 vuotta, sekä heidän osallistumisvuotensa olivat pääosin 2016 ja 2017.

Koulutuksessa saadun tiedon hyödyt ja vaikutukset omassa arjessa

Tulokset väittämästä ”Naapuriäiti-koulutuksen jälkeen olen voinut käyttää osaamistani ja vaikuttaa minulle tärkeisiin asioihin arjessa” osoittivat, että peräti 97 %, eli melkein kaikki kokivat voivansa hyödyntää koulutuksessa saamiaan taitoja ja vaikuttaa omaan arkeen liittyviin asioihin entistä tehokkaammin. Vastauksen keskiarvo kysymykseen oli 4,5; monet vastaajista antoivat arvosanaksi 4–5 ja vain 3 antoi arvosanaksi 3.

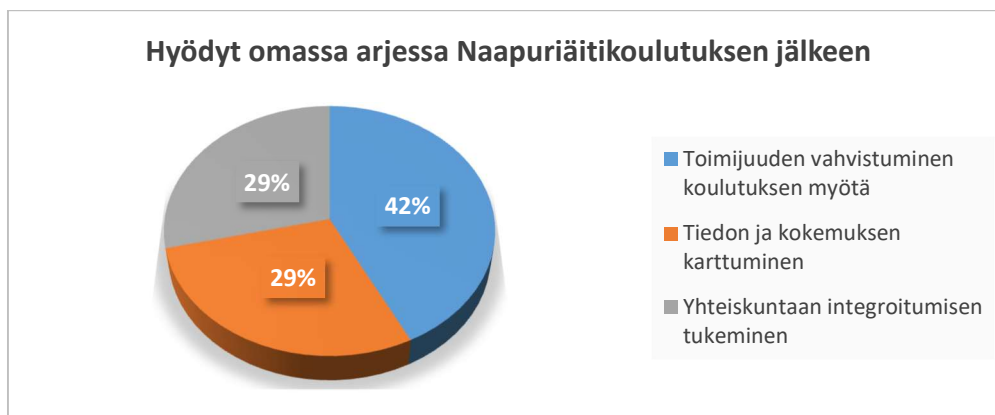
Nuoremmilla vastaajilla (18–30-vuotiaat) ja niillä, jotka ovat osallistuneet koulutukseen vuosien 2022 ja 2023 aikana keskuudessa itseluottamus ja kyky toimia arkitilanteissa lisääntyi huomattavasti. 26 vastaajaa antoi arvosanan 4–5. Iso osa vastaajista, jotka ovat asuneet Suomessa pidempään (yli 10 vuotta), näyttävät antavan hieman korkeampia arvosanoja (4–5) itseluottamuksen ja arjen toimintakyvyn lisääntymisestä verrattuna niihin, jotka ovat asuneet lyhyemmän aikaa.

Osallistuminen alueellisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin

Koulutuksen vaikutus osallistumiseen alueelliseen aktiivisuuteen ja tapahtumiin oli myös positiivinen, sillä monet ilmoittivat osallistuvansa enemmän erilaisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin omalla alueellaan koulutuksen jälkeen. Annettu keskiarvosana 4 osoittaa koulutuksen roolin osallistujien sosiaalisen osallisuuden lisääjänä ja yhteisöllisyyden vahvistajana. Prosentuaalisesti tarkasteltuna 27 vastaajaa antoi arvosanan 3–5 ja vain 3 vastaajista sekä verkko- että paikallisista koulutuksista antoi arvosanan 1–2. 18–30-vuotiaat ja 31–45-vuotiaat osallistujat ovat myös melko aktiivisia omalla alueellaan. Korkeimman arvosanan antaneet, jotka kokevat osallistuvansa aktiivisemmin omalla alueellaan toimintaan ja tapahtumiin koulutuksen jälkeen olivat ne naiset, jotka ovat asuneet Suomessa alle 5 vuotta. Heistä suurin osa osallistui koulutukseen vuonna 2023. Iso osa vastaajista antoi korkean arvosanan tähän kysymykseen. Enemmistö heistä olivat myös antaneet korkean arvosanan lomakekysymykseen 5 ja 7.

7.3 Tärkeimmät hyödyt Naapuriäiti-koulutuksesta arjessa

Avoimeen kysymykseen ”Mitkä asiat Naapuriäiti-koulutuksesta ovat olleet erityisen hyödyllisiä sinun elämässäsi?” saatiin 24 vastausta. Sisällönanalyysillä pelkistettiin näitä avoimia vastauksia kolmeen pääluokkaan: toimijuuden vahvistuminen koulutuksen myötä, tiedon ja kokemuksen karttuminen ja verkostot, ja yhteiskuntaan integroitumisen tukeminen (kuvio 9).

Kuvio 9. Hyödyt omassa arjessa Naapuriäitikoulutuksen jälkeen

Toimijuuden vahvistuminen koulutuksen myötä

Monet vastaajista korostivat, että koulutus lisäsi heidän itseluottamustaan ja antoi heille tarvittavia taitoja toimia aktiivisesti yhteiskunnassa. He kokivat voivansa osallistua erilaisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin omalla alueellaan sekä hyödyntää oppimiaan taitoja arjen tilanteissa. Tämä näkyy erityisesti siinä, että vastaajat mainitsivat voivansa toimia esimerkiksi

oman yrityksen tai avoimen ryhmätoiminnan perustajina ja että koulutus tarjosi heille rohkeutta osallistua erilaisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin omalla alueellaan. Lisäksi he kokivat voivansa hyödyntää saamaansa osaamista erilaisissa arjen tilanteissa, kuten asioidessaan koulussa, terveyskeskuksessa tai muiden viranomaisten kanssa.

Omien taitojen vahvistaminen ja kehittäminen. Vahvistus siitä, että vaikka en osa (vielä) suomen kieltä, niin olen kuitenkin oman alan ammattilainen ja osaan tehdä paljon muuta.

Opin olla itse varma ja luottaa minua

Suomen kieli. Koulun jälkeen minusta tuli rohkeampi. Lähdin opiskelemaan ammattiin ja suunnittelin oman yrityksen perustamista.

Tiedon ja kokemuksen karttuminen

Tiedon ja kokemuksen karttumiseen liittyvien vastaksien perusteella, iso osa vastaajista kertoi saaneensa koulutuksen aikana paljon uutta tietoa ja kokemusta eri aihealueilta. Tämä vaihteli laajasti terveydenhuollosta ja lastenhoitoon liittyvistä asioista ja aina Suomen kulttuuriin ja lainsäädäntöön ja viranomaisten kanssa toimimiseen.

Sain tukea, kattavaa tietoa terveydenhuoltojärjestelmästä, psykologista apua ja työllistymissääntöjä.

For me, important aspects are: medicine, education of children, laws and rules of the country. I get more familiar with fins and finland.

Mielenterveys, lasten hoitoon liittyvät asiat, sosiaalitoiminta, Marttojen kokoustuntia, jne.

Yhteiskuntaan integroitumisen tukeminen

Merkittävä osa vastaajista korosti koulutuksen merkitystä verkostoitumisen ja yhteiskuntaan integroitumisen näkökulmasta. He kokivat saaneensa koulutuksesta tukea ja opastusta erilaisten viranomaisten kanssa toimimiseen, mikä auttoi heitä hyödyntämään kaupungin tarjoamia palveluita ja etuuksia ilman pelkoa. Keskeinen löydös on, että suuri osa vastaajista kertoi saaneensa uusia ystävyys-suhteita koulutuksen aikana. Tämä korostaa koulutuksen roolia verkostoitumisen ja yhteisöllisyyden edistäjänä.

Getting to know interesting people, including students and guest speakers, in the class and making connections. Learning about the way the Finnish society works in everyday life. Having things explained takes much of the fear of interacting with

people away. It also helps to know what you are entitled to as far as benefits and other help.

Sain network.

Opin tuntemaan monia ihmisiä ja kommunikoimaan.

7.4 Kehitysideat ja parannukset Naapuriäiti-koulutuksesta

17 osallistujaa vastasi viimeiseen kysymykseen koulutuksen kehittämissuhteista. 70 % heistä ilmaisi kehitysehdotuksia, jotka liittyivät usein koulutuksen sisältöön sekä toteutukseen. Tämä puolestaan lisää heidän toimijuuttaan ja tunnetta osallisuudestaan.

Koulutuksen kehittäminen

Vaikka palaute oli pääosin myönteistä, monet vastaajat toivoivat enemmän tapahtumia, syvällisempää keskustelua koulutuksen aikana sekä joustavampia aikatauluja ja kielivalikoimaa. Tämä viittaa siihen, että osallistujat haluavat enemmän tilaa ja mahdollisuuksia keskustella ja käsitellä koulutuksen aiheita syvällisemmin.

Jotkut vastaajat ehdottivat koulutuksen lopussa yhteisten aktiviteettien järjestämistä. Tämä voi tuoda vaihtelua ja lisätä osallistujien sitoutumista. Osallistujat korostivat tarvetta päivittää koulutuksen sisältöä ja ottaa huomioon ajankohtaiset yhteiskunnalliset asiat ja ongelmat. Tämä auttaisi koulutusta pysymään relevanttina ja hyödyllisenä osallistujille, että läheisillenne. Monet vastaajat toivoivat koulutusten toistamista ja syventämistä, jotta he voivat palata aiemmin opittuihin, että uusiin asioihin ja käsitellä niitä syvällisemmin. Tämä auttaisi vahvistamaan oppimista ja varmistamaan, että kaikki osallistujat pysyvät ajan tasalla.

Lisäksi vastaajat toivoivat joustavampia koulutusaikoja, erityisesti iltaisin, ja mahdollisuutta osallistua koulutuksiin eri kielillä. Tämä parantaisi koulutuksen saavutettavuutta ja osallistujien sitoutumista.

Näen tärkeänä seurata erilaisia yhteiskunnan trendejä ja muokata koulutuksen sisältö joustavammin, ottaen huomioon ajankohtaisia asioita/ongelmia, jotka puhuttavat paikallisia asukkaita/Naapuriäitejä.

Joustavammat koulutusaikakehykset esimerkiksi iltaisin, eri kielten käyttö ja suomen kielen helppo osallistua kursseille, tietopohjan luominen, johon koulutuksen jälkeen pääsee tiedon toistamiseen tai päivittämiseen.

I think it would be right to meet from time to time and repeat the training, because something is forgotten, or new situations and new questions arise.

It could be longer and more in depth, at least for those who are interested.

Äidin kielellä oppimisen.

Ehkä enemmän keskustelua ja harjoitukset, ja tietoja päivitetään ja lisätään tarvittaessa, vanhat naapuriäidit voivat myös osallistua koulutukseen toimintaan, jos kiinnostuu.

Koulutuksen laajentaminen

Yli puoli vastauksista tähän 9. kysymykseen koskee Naapuriäiti-koulutuksen laajentamista. Toive koulutukseen osallistujien moninaisuuden huomioimista koskien eri ikäryhmiä ja sukupuoliä viittaa tarpeeseen tehdä koulutuksesta mahdollisimman inklusiivinen ja monipuolinen. Monimuotoisempi osallistujajoukko, kuten maahanmuuttajanuoria aikuisia ja -miehiä voi lisätä koulutuksen monipuolisuutta ja tarjota erilaisia näkökulmia.

Vastaajat korostivat myös tarvetta tehdä koulutuksesta kaikkien saavutettavissa oleva ja sisällyttää kaikki halukkaat osallistujat, mukaan lukien maahanmuuttajat LAB-ammattikorkeakoulusta ja LUT yliopistoista. Monimuotoisuuden ja kaikkien osallistumisen korostaminen osoittaa tarvetta varmistaa, että Naapuriäiti-koulutus olisi saavutettavampi, riippumatta taustasta, muuttosyystä tai elämäntilanteesta.

It has to be more inclusive. Not only mothers but also young adult ladies and male. Immigrants in the University need to be involved.

Näyttää lisää palvelua Suomessa.

Lisää mainontaa.

8 Pohdinta

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että Naapuriäiti-koulutus lisää maahanmuuttaneiden naisten toimijuutta ja itseluottamusta; ja että Naapuriäiti-toiminnalla on tärkeä rooli maahanmuuttajanaisten kotoutumispolussa. Koulutuksesta saatu tieto ja kokemukset sekä verkostoituminen edistivät heidän integroitumistaan Suomeen. Osallistujat antoivat pääosin positiivista palautetta koulutuksen hyödyllisyydestä, mutta toivoivat kuitenkin lisää syventäviä keskusteluja ja joustavampia aikatauluja tulevaisuudessa. Erityisen huomattava havainto oli, että koulutus on tavoittanut eri-ikäisiä ja eri muuttoaikoina Suomeen muuttaneita naisia. Nuoremmat vastaajat ja ne, jotka ovat asuneet Suomessa lyhyemmän aikaa, näyttävät myös hyötyvän koulutuksesta erityisen paljon itseluottamuksen ja arjen toimintakyvyn lisääntymisen osalta. Mikä edistää maahanmuuttajanaisten toimijuutta ja kotoutumista sen varhaisvaiheessa.

Suuri osa naisista muuttaa Suomeen perheensä vuoksi ja lisäksi maahanmuuttajaperheillä on useimmin lapsi tai useampia lapsia (Martikainen & Tiilikainen 2007, 30, THL 2020, 39), joten naiset saattavat jäädä tiukempien sukupuoliroolien takia kotiin huolehtimaan perheestä ja perheen arjesta. Tämä saattaa vähentää heidän mahdollisuuksiaan tutustua uusiin ihmisiin ja luoda verkostoja esimerkiksi työn tai opiskelun kautta. Sosiaali- ja terveysministeriön (2016) tutkimus korostaa naisten merkittävää roolia perheiden kotoutumisessa ja korostaa tarvetta tarjota heille monipuolisia ja tasavertaisia osallisuusmahdollisuuksia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 51–59). Tässä yhteydessä kotouttamispalvelut ja kotoutumiskoulutukset ovat avainasemassa. Vaikka Kotoutumislain (2023/681) mukaan maahanmuuttajanaisten on oikeus näihin palveluihin, epätasa-arvoinen asema ja ennakkoluulot voivat estää heitä hyödyntämästä niitä tehokkaasti ja asianmukaisesti. Esimerkiksi huivin käyttöön liittyvät väitteet uskonnollisen harjoittamisen näkyvyydestä tai sukupuolten tasa-arvon vaarantumisesta voivat vaikeuttaa musliminaisten kotoutumista ja työelämään pääsyä, heijastaen laajempaa syrjintää yhteiskunnassa (Hyökki 2020, 221). Maahanmuuttajanaisten toimijuuden edistämiseksi tarvitaan systemaattisia toimia, jotka huomioivat maahanmuuttajanaisten kokonaisvaltaisesti.

Tiilikaisen (2008) tutkimuksessa eräs osallistuja kertoi kokevansa haluta tuoda esiin samankaltaisia epätasa-arvoisia tilanteita kuin kotimaassaan käydyissä keskusteluissa papinsa kanssa; *”maailmassa pitäisi antaa enemmän arvoa ihmisille, jotka tekevät ihmisiä” ja ”tällaista puhetapaa en ole koskaan vielä kuullut Suomessa, vaikka tämä on niin tasa-arvoinen maa”*. Naisten, erityisesti maahanmuuttajanaisten, kokemukset, taustat, roolit

sekä yhteiskunnalliset että kulttuuriset odotukset voivat henkilökohtaisesti vaihdella, mutta naisten vapaan valinnan mahdollisuus koskien heidän äitiyttään, lapsettomuuttaan ja koulutuksensa tai uransa valinnasta ei ole yleensä tasa-arvoista monissa kulttuureissa miehiin verrattuna. (Tiilikainen 2008, 79–80.) Tämä tarkoittaa, että naisten toimijuus ei liity vain työelämän pääsyyn (Saukkonen, 2020, 160), vaan myös arjen pieniin tekoihin, biologisesti asetettu rooleihin ja kulttuurillisiin sukupuolitettuihin tehtäviin; kuten raskaus, lasten kasvatus ja perheen arjen ylläpitäminen. Nämä asiat vaativat maahanmuuttajanaisilta itseluottamusta ja riittävää tietoa uuden maan palvelujärjestelmästä ja perheen asuinympäristöstä heti Suomeen saapuessa. Opinnäytetyön tuloksien perusteella, koulutus tarjoaa naisten käyttöön sekä hyvin tiedollisia että sosiaalisia resursseja, jotka voivat auttaa heitä hallitsemaan omaa arkeaan ja navigoimaan vaativimmissa tilanteissa.

Yksi merkittävimmistä havainnoista on, että 90 % vastaajista koki saaneensa uutta tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, siinä toimimisessa ja yhteisöllisiä kokemuksia koulutuksesta. Vastaajat mainitsivat saaneensa paljon tietoa eri aiheista, kuten paikallisten palvelujen käytöstä, muun muassa terveydenhuollosta ja lainsäädännöstä. Tämä viittaa koulutuksen hyödyllisyyteen arkipäivän ja käytännön asioissa. Osallistujat kokivat saavansa konkreettista apua arjen tilanteisiin, kuten työnhaussa, viranomaisten kanssa asioinnissa ja erilaisten aktiviteettien järjestämisessä omalla alueellaan, mikä auttaa heitä selviytymään paremmin arjen haasteista ja edistää osallisuutta yhteiskunnassa sekä lisäämään heidän mahdollisuuttaan verkostoitua ja kommunikoida eri yhteisöjen kanssa. Monista vastauksista tulee myös ilmi, kuinka Naapuriäiti -koulutus on lisännyt maahanmuuttajanaisten rohkeutta kommunikoida suomeksi sekä heidän luottamustansa omiin kykyihinsä ja kokemusta siitä, että he ovat tärkeitä puutteellisesta suomen kielestä huolimatta.

Naapuriäiti-koulutuksen hyöty toimijuuden edistämiseksi on tämän opinnäytetyön tuloksien perusteella kiistaton. Tulokset tarjoavat vakuuttavaa näyttöä Naapuriäiti-koulutuksen tehokkuudesta ja tarpeellisuudesta, ja ne vahvistavat, että toiminta on askel oikeaan suuntaan. Kuitenkin kotoutumiseen liittyy edelleen haasteita, kuten sukupuolittuneet odotukset, kotoutumiseen liittyvän tuen ja tiedon puute, ja eriarvoisuus kantaväestön ja eri maahanmuuttajaryhmien välillä. Tuloksia ja naapuriäitien ehdotuksia tarkastellessa tuli mieleen ajatus kotoutumiskoulutuksien epäkohdista ja niiden sujuvuudesta. Voisiko kotoutuminen sujua paremmin, jos viranomaiset järjestäisivät uusille maahanmuuttajille naapuriäiti-koulutuksen kaltaisia mahdollisuuksia laajemmin koko suomessa; ja koulutukset olisivat avoimia kaikille maahanmuuttajille muuttosyyntä, sukupuolen ja perheen tilanteesta riippumatta.

Maahanmuuttajat ovat kohderyhmänä heterogeeninen ryhmä kuten muutkin ihmisryhmät. Maahanmuuttaja yhteisöjen yksilölliset jäsenet eivät integroidu samalla vauhdilla, eivätkä toteuta täysin samankaltaista toimijuutta. Maahanmuuttajien, erityisesti maahanmuuttajanaisten, elämänkaari ja kotoutumispolku tulisi ottaa huomioon osana toimijuuden eri näkökulmia, ja lisäksi kuunnella ja ymmärtää yksilön tuntemuksia ja kokemuksia sekä tarjota uusia merkityksellisiä toimijuutta tukevia mahdollisuuksia yksilön voimavarojen mukaan. Kohderyhmän heterogeenisuus korostaa tarvetta kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon edistämiseen kotouttamisohjelmissa erilaisiin maahanmuuttajaryhmien tarpeisiin, kuten kotiäitien koulutusmahdollisuuksien parantamiseen.

Naapuriäiti-koulutuksen myötä naisten itseluottamus ja kyky toimia yhteiskunnassa vahvistuivat, mikä vaikutti myönteisesti heidän asemaansa perheissään ja yhteiskunnassa. Kun naiset oppivat tuntemaan suomalaisen yhteiskunnan toimintatavat ja saavat tarvittavia taitoja, he voivat hoitaa perheen arkea peremmin ja samalla olla tasa-arvoisia toimijoita muiden perheenjäsenten kanssa. Eräs nainen vastasi, *että vaikka en osa (vielä) suomen kieltä, niin olen kuitenkin oman alan ammattilainen ja osaan tehdä paljon muuta*". Toinen osallistuja kertoi saaneensa arkeensa uskallusta osallistua keskusteluun ja ilmaista itseään: *"En enää pelkää kommunikoida"*. On tärkeää tunnistaa, että toimijuuden tukeminen ei ole hyödyllistä vain naiselle, eikä tasa-arvo maahanmuuttajanaisen perheissä ole pelkästään yksilötason kysymys, vaan ne heijastuvat myös perheen dynamiikkaan ja suhteisiin. Kun naiset saavat tukea ja resursseja oman toimijuutensa vahvistamiseen, he voivat toimia mallina ja rohkaisuna myös muille perheenjäsenille ja maahanmuuttajille. Tämä voi myös johtaa siihen, että perheessä ja yhteisöissä vallitsevat sukupuoliroolit ja -odotukset muuttuvat ja tasa-arvoistuvat asteittain. Näin ollen Naapuriäiti-koulutuksen rooli ei rajoitu ainoastaan yksittäisen naisen elämään, vaan sillä voi olla laajempia vaikutuksia koko perheeseen ja yhteisöön.

Iso osa vastaajista on tuonut myös esiin verkostoitumisen ja yhteisöllisyyden merkityksen kotoutumispolullaan. Kuitenkin verkkokoulutukseen osallistuneet vaikuttavat antavan hieman alhaisempia arvosanoja verrattuna perinteisiin lähikoulutusmuotoihin osallistuneisiin. Tämä voi viitata ihmisten fyysisten kontaktien merkittävyyteen, ja että lähimuotoiset koulutustilaisuudet ovat voineet tarjota osallistujille enemmän mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja alueellisten tapahtumien löytämiseen. Verkostoituminen voi olla erityisen tärkeää maahanmuuttajille, jotka saattavat kaivata tukea, esimerkkimallia ja sosiaalisia kontakteja uudessa kotimaassaan. Monet koulutukseen osallistuneet löysivät sen kautta myös ystäviä. Tämä voi vaikuttaa myönteisesti heidän mahdollisuuksiinsa integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja vahvistaa heidän sosiaalisia verkostojaan.

Kysyttäessä parannuksista Naapuriäiti-koulutuksesta tulevaisuudessa, 70 % heistä ilmaisi kehitysehdotuksia, jotka liittyivät koulutuksen sisältöön, toteutukseen että laajentamiseen. Annetut kehitysehdotukset antavat arvokasta tietoa siitä, miten koulutusta tai toimintaa ylipäätä voidaan edelleen parantaa ja kehittää vastaamaan paremmin Suomeen muuttaneiden naisten tarpeita ja odotuksia. Esimerkiksi voitaisiin kehittää Naapuriäiti-koulutusta sillä tavalla, että yksi koulutusmoduuli kestäisi viisi tuntia kolmen sijaan ja että tietyn aikavälin jälkeen järjestettäisiin samankaltaista, mutta päivitettyä lisäkoulutusta naapuriäideille. Näin kauan sitten koulutetut naapuriäidit pysyvät ajan tasalla tapahtuneista muutoksista palvelujärjestelmässä ja yhteiskunnassa.

8.2 Opinnäytetyön eettiset näkökohdat ja luotettavuuden tarkastelu

On ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että tutkimus täyttää hyvän tieteellisen käytännön (HTK) ohjeet ja eettiset näkökohdat. HTK:n ohjeiden huomioiminen auttaa noudattamaan asianmukaisia toimintatapoja ja työkaluja, kun käsitellään ja hallinnoidaan tutkimuksen tuottamaa aineistoa vastuullisesti ja jäljitettävästi. Tutkijan on varmistettava tutkimuksen suunnitelman laatua ja tieteellisen tutkimuksen luotettavuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11, Tuomi & Sarajärvi 2018, 110–11.)

Eettisyyteen liittyvät tutkijoiden ja tutkittavien hyvinvointi ja oikeudet, turvallisuus, tietosuojat sekä rehellinen raportointi. Laadullisen tutkimuksen on kunnioitettava osallistujien anonymiteettiä ja yksityisyyttä, välttämällä arkaluonteisten tietojen keräämistä ja tutkimukseen osallistuville henkilöille on kerrottava vapaaehtoisuudesta osallistua. Lomakekyselyssä eettisyyteen liittyy tutkijan avoimuus ja rehellisyys osallistujille. Tutkimukseen osallistujille, eli naapuriäideille, on selitetty etukäteen opinnäytetyön tavoitteet, aineiston sekä käyttötarkoitus että säilyttäminen ja heidän roolinsa opinnäytetyön prosessissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 112–113.) Olen lähettänyt lomakekyselyyn liitteenä naapuriäideille saatekirjeen (Liite 2), jossa esittelin itseni, kerroin opinnäytetyöni tavoitteet sekä missä ja miten tulokset julkaistaan, mukaan lukien niiden anonymiteetti. Naapuriäitien vapaaehtoisen ja informoidun suostumuksen varmistamiseksi korostin saatekirjeessä (Liite 2), että vastaukset käsitellään anonymisti ja luottamuksellisesti osallistujien yksityisyyden suojaamiseksi ja selitin selkeästi heidän oikeutensa kieltäytyä osallistumisesta.

Suunnittelin sähköisen lomakekyselyn lähettämistä Naapuriäitien some-kanavien, kuten WhatsApp- ja Facebook-ryhmien kautta. Tämän tarkoituksena oli varmistaa, että kysely tavoittaa kaikki naapuriäidit, samalla taaten vastaajien yksityisyydensuojan ja anonymiteetin liittämällä mukaan yllä mainitun saatekirjeen. Sähköisen kyselyn avulla tutkimuksessa ei pyydetä naapuriäideiltä henkilökohtaisesti yksilöiviä tietoja eikä anneta

mahdollisuutta yksittäisen vastaajan tunnistamiseen, jotta tämä opinnäytetyö noudatti eettisiä periaatteita, sekä hyvän tieteellisen käytännön ohjeita (Tuomi & Sarajärvi 2018, 116, 123). Lisäksi lomakekyselyn kysymykset ovat huolellisesti suunniteltuja siten, että jokainen kysymys on perusteltu tutkimuskysymyksen viitekehyksen mukaan, ja että kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia ja merkityksellisiä tutkimuksen tavoitteiden kannalta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 64).

Minun oli tarpeen pohtia omaa suhtautumistani tutkimukseen, erityisesti ottaen huomioon, että tutkimuksen vastaajat ovat maahanmuuttajia, joiden suomen kielen taito ei ole välttämättä vahva. Lisäksi oli tärkeää reflektoida jatkuvasti omaa näkökulmaani tutkimuskysymyksestä, tutkimuksen taustalla olevia motiiveja (Tuomi & Sarajärvi 2018, 119), ja pohtia koko opinnäytetyön toteutuksessa tutkimuksen merkityksiä itselleni sekä maahanmuuttajana että Niceheartsin työntekijänä ja sitä, voivatko mahdolliset ennalta toivotut tulokset vaikuttaa tutkimuksen lähtökohtiin. Tutkijan aseman ja mielipiteiden ei tulisi vaikuttaa tutkimusprosessiin eikä tutkimustulkintoihin (Vuori).

Luotettavuuden varmistamiseksi on tärkeää kerätä ja analysoida aineisto huolellisesti sekä dokumentoida tutkimuksen vaiheet tarkasti. Tutkijan subjektiivisuus, eli tutkimuksen lopputuloksen luotettavuus ja puolueettomuus ovat välttämättömiä laadullisen tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa, ja niiden avulla voidaan varmistaa vastuullinen ja pätevä tutkimusprosessi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 118–119.) Luotettavan aineiston analyysin ja tulkinnan kannalta varmistettiin, että tulokset perustuvat naapuriäitien antamiin vastauksiin eikä omiin ennakkoluuloihini tai odotuksiini. Lomakekyselyn kysymykset ovat laadittu huolellisesti siten, että ne ovat selkeitä ja yksinkertaisia, ja samalla olen pyrkinyt vahvasti kunnioittamaan osallistujien mielipiteitä, kulttuurisia eroja ja yksilöllisiä tarpeita aineistoanalyysissä. Tähän tutkimusprosessiin on hankittu tarvittavat luvat laadulliseen lähestymistapaan, muun muassa tutkimusluvan Niceheartsin johtajalta, laatia tietosuojailmoituksen ja saatekirje.

8.3 Jatkotutkimusehdotukset

Maahanmuutto on monitahoinen ilmiö. Maahanmuuttajien sosioekonomiset asemat ovat muuttuneet siitä mitä ne ovat vuosikymmeniä sitten olleet ja on tärkeää, että kotouttamisohjelmat kehittyvät myös. On tärkeää, että kotouttamisohjelmat ja -palvelut huomioivat nämä haasteet ja tarjoavat maahanmuuttajille, erityisesti naisille tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan.

Tutkimustulokset tarjoavat arvokasta tietoa siitä, miten kotoutumiskoulutukset ja tukitoimet voivat edistää maahanmuuttajanaisten toimijuutta ja kotoutumista Suomeen. Lisäksi se voi

auttaa kehittämään parempia käytäntöjä ja tukipalveluita, jotka vastaavat naisten tarpeisiin ja edistävät heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa. Tulokset antavat perusteltua tukea Naapuriäiti-koulutuksen sekä sitä ympäröivän toiminnan jatkokehittämiselle ja laajemmille kotouttamistoimille, jotka edistävät maahanmuuttajanaisten toimijuutta ja tasa-arvoista osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Jatkotutkimus voisi suorittaa perusteellisempaa analyysia siitä, mitä konkreettisia asioita osallistujat oppivat koulutuksen aikana ja miten he soveltavat oppimaansa käytännön tilanteissa naapurustossa. Tämä voisi sisältää esimerkiksi haastatteluja tai havainnointia, joissa selvitetään, miten naapuriäidit hyödyntävät saamaansa tietoa ja taitoja arkipäiväisissä Suomessa. Lisäksi tarvitaan jatkotutkimuksia, jotka syventävät ymmärrystä maahanmuuttajanaisten tarpeista kotoutumisprosessissa ja heidän toimijuuskokemuksista pidemmällä aikavälillä.

Lähteet

- Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 2.9.2023.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere.
- Erbismann, A-S. 2017. Maahanmuuttajien kotoutuminen ja kolmannen sektorin toimijoiden vaikutus kotoutumiseen. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalipsykologia Yhteiskuntatieteiden laitos. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 20.8.2023. Saatavissa https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/19023/urn_nbn_fi_uef-20171262.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Etelä-Karjalan Hyvinvointialue (EKHVA). 2024. Hyvinvointikertomus. Kaikkien Etelä-Karjala Kotouttamisohjelma vuosille 2021–2024. Viitattu 27.1.2024. Saatavissa <https://eksote.fi/wp-content/uploads/2022/05/Etela-Karjalan-kotouttamisohjelma-2021-2024.pdf>
- Eteläpelto, A., Heiskanen, T. & Collin, K. 2011. Vallan ja toimijuuden monisäikeisyys. Teoksessa A. Eteläpelto, T. Heiskanen & K. Collin (toim.) Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa. Aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Vantaa: Hansaprint, 11–34. Viitattu 11.8.2023.
- European Migration Network. 2023. Annual Report on Migration and Asylum – Finland 2022. Viitattu 22.1.2023. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7427-37-8>
- Günther K. & Hasanen, K. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Johdanto: tutkimuksen kulku. Viitattu 13.8.2023. Viitattu 13.9.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-kulku/>
- Honkasalo, V. 2011. Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorityössä. Helsinki
- Hyvinvoiva järjestö 2022. Yhteisö ja osallisuus -teemapaketti, osa 1: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen. Viitattu 10.8.2023. Saatavissa <https://hyvinvoiva-jarjesto.humak.fi/yhteiso-ja-osallisuus-teemapaketti-osa-1-osallisuuden-ja-yhteisollisyyden-edistaminen/>
- Ihmisoikeusliitto 2024. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeudet. Viitattu 13.1.2024. Saatavissa <https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/pakolaisten-oikeudet/>

Juhila, K. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Viitattu 13.8.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

Karayilan, S., Wallin, A., Harju-Autti, R., & Eskola, J. (2017). Kielitaito - avain moneen lukkoon. Maahanmuuttajien näkemyksiä kotoutumisen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä. Teoksessa: J., Eskola, T., Mäenpää & A., Wallin. Eläytymismenetelmä 2017. Perusteema ja 11 muunnelmaa. Tampere. Suomen yliopistopaino. Viitattu 29.1.2024 Saatavissa <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201802211287>

Keskinen, S. Vuori, J. & Hirsiaho, A. (toim.) 2012. Monikulttuurisuuden sukupuoli: kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampere University Press. Viitattu 17.12.2023. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-8726-2>

Kinossalo, M. 2021. Kielen moninainen merkitys kotoutumisessa, identiteetissä ja osallisuudessa. SEAMK-Verkkolehti 2021. Viitattu 17.1.2024. Saatavissa <https://lehti.seamk.fi/hyvinvointi-ja-luovuus/kielen-moninainen-merkitys-kotoutumisessa-identiteetissa-ja-osallisuudessa/>

Kotoutuminen.fi 2021. Kotoutumisen edistämisen nykytila. Viitattu 17.2.2024. Saatavissa <https://kotoutuminen.fi/kotoutumisen-edistamisen-nykytila>

Kotoutuminen.fi. 2021. Keskeiset kotoutumiseen liittyvät käsitteet. Viitattu 18.1.2024. Saatavissa <https://rb.gy/mb229a>

Kurronen, S. 2021. Maahanmuuttajanaisten Loukku. Viitattu 27.2.2024. Saatavissa <https://www.eva.fi/blog/2021/02/09/maahanmuuttajanaisten-heikko-tyollisyys-heijastuu-myos-toisen-polven-parjaamiseen/>

Legrain, P. 2020. Them and US. How immigrants and locals can thrive together. London: Oneworld.

Lindström, E., K. 2016. Voluntary work as a form of social capital and as a tool for inclusion and integration. Social Policy. Master thesis. University of Helsinki. Viitattu 19.8.2023.

Maahanmuuttovirasto 2021. Maahanmuuton tilastot 2020: Suomeen muutetaan useimmiten työn takia, korona vaikutti hakemusten määrään. Viitattu 17.1.2024.

Saatavissa <https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2020-suomeen-muutetaan-useimmiten-tyon-takia-korona-vaikutti-hakemusten-maaraan>

Maahanmuuttovirasto 2024a. Kiintiöpakolaiset. Viitattu 13.1.2024. Saatavissa <https://migri.fi/kiintiopakolaiset>

Maahanmuuttovirasto 2024b. Lupa- ja kansalaisuusasiat. Viitattu 13.1.2024. Saatavissa <https://migri.fi/luvat-ja-kansalaisuus>

Martikainen, T. & Tiilikainen, M. (Toim.) 2007. Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto. Saatavissa

<https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/29f2b95e-maahanmuuttajanaiset.pdf>

Matthies, A-L., Svenlin, A-R. & Turtiainen, K. 2021. Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus.

Myren, K. 2003. Kohtaamisia liikunnan kentällä – liikunnan suvaitsevaisuus hankkeiden arviointi 1996–2002. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 143. Jyväskylä: LIKES.

Ndomo, Q. 2024. The Working Underclass. Highly educated migrants on the fringes of the Finnish labour market. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 11.2.2024. Saatavissa

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9906-3>

Nicehearts ry. 2023. Nicehearts ry – muutos on meissä. Viitattu 27.6.2023. Saatavissa

<https://www.nicehearts.com/tietoa/>

Nivala, E., & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagogiikka 14, 9–41. Viitattu 10.8.2023. Saatavissa

<https://doi.org/10.30675/sa.122317>

Nussbaum, M. 2011. Creating Capabilites. The Human Development Approach.

Cambridge, Massachusetts and London, England: Harvard University Press.

Opetushallitus. 2022. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 21.1.2024. Saatavissa <https://rb.gy/a0mn42>

Pessi, A.-B. & Oravasaari, T. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen 60 vapaaehtoistoiminnasta. Avustustoiminnan raportteja 23. Raha-automaattiyhdistys. Helsinki.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi Oy. Viitattu 21.8.2023.

- Sakilan-Latvala, M. & Welling, J. 2015. Artikkel. Asuminen & yhteiskunta 4/2015. Asukasliitto. Salon Lehtitehdas. Viitattu 27.6.2023.
- Saukkonen, P. 2020. Suomi omaksi kodiksi — Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet. Helsinki:Gaudeamus.
- Sorsa, T. (toim.) 2020. Kestävä väestönkehityksen Suomi. Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020. Helsinki: Hansaprint Oy. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/verkkojulkaisut/kestavan-vaestonkehityksen-suomi/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:53. Viitattu 14.8.2023. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3835-9>.
- Suomen Tietotoimisto 2024. Maahanmuuton tilastot 2023: Maailman konfliktien ja talouden taantumien vaikutukset maahanmuuttoon. Viitattu 13.2.2024. Saatavissa <https://rb.gy/yydcr6>
- Tasa-arvolaki 1986/609. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.
- Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos (THL) 2023a. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Vapaaehtoistoimintaa järjestämällä ja tukemalla voidaan lisätä osallisuutta. Viitattu 26.6.2023. Saatavissa <https://rb.gy/bk8vao>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. MoniSuomi 2022 -tutkimuksen ilmiöraportit ja indikaattoritiedot. Osallisuus. Viitattu 27.1.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023061354382>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023b. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kotoutuminen. Viitattu 26.6.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>
- Tietoarkisto. 2007. Kohti kansalaisuutta - vihreä kotoutumispolitiikka. Viitattu 17.2.2024. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VIHR/1237>
- Tiilikainen, M. 2008. Menestyvät maahanmuuttajanaiset. Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos. Vammalan Kirjapaino Oy. Viitattu 27.1.2024. Saatavissa <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/3fd7cc28-menestyvat-maahanmuuttajanaiset.pdf>
- Tilastokeskus 2015. Suomen tai ruotsin kielitaito vähintään keskitasoa kolmella neljästä ulkomaalaistaustaisesta. Viitattu 21.1.2024. Saatavissa https://stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-11-02_003.html

Tilastokeskus 2023a. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 8.11.2023. Saatavissa <https://stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>

Tilastokeskus 2023a. Syntyvyys. Viitattu 19.1.2024. Saatavissa <https://stat.fi/tup/maahanmuutto/perheet/syntyvyys.html>

Tilastokeskus 2023b. Maahan- ja maastamuutto iän (5-v.) ja sukupuolen mukaan alueittain, 1990–2022. Viitattu 23.2.2024. Saatavissa https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_muutl/statfin_muutl_pxt_11a7.px/

Tilastokeskus 2024a. Maahanmuuttojen määrä ennätysuusi Suomessa vuonna 2023. Viitattu 20.2.2024. Saatavissa <https://stat.fi/julkaisu/clmixlq2e5fnt0bw60d4l2t7g>

Tilastokeskus 2024b. Väestön ikärakenne. Viitattu 19.1.2024. Saatavissa https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Turtiainen, K., Kokkonen, T. & Viitasalo, K. 2018. Aktiivisen kansalaisuuden mahdollisuudet kotouttamistyön ulkoisten ehtojen ja maahanmuuttajien tarpeiden ristipaineissa. Viitattu 29.2.2024. <https://journal.fi/janus/article/view/76453/38333>. 246-237, 254-355

Turvallisuuskomitea. 2014. Kohti kattavampaa varautumista. Vapaaehtoisjärjestöt kokonaisturvallisuuden tukena: Toimittanut Eeva Innola. Viitattu 23.8.2023. Saatavissa <https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/05/Kohti-kattavampaa-varautumista.pdf>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 14.8.2023. Saatavissa <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Viitattu 27.1.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a. Kotoutumisen sanasto yhdenmukaistaa kotoutumiseen liittyvien käsitteiden käyttöä. Viitattu 1.2.2024. Saatavissa <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/kotoutumisen-sanasto-yhdenmukaistaa-kotoutumiseen-liittyvien-kasitteiden-kayttoa>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b. Kotoutumisen sanasto: 1. laitos. Viitattu 15.2.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-931-5>

UNHCR, The UN Refugee Agency 2016. UNHCR viewpoint: 'Refugee' or 'migrant' – Which is right? Viitattu 13.1.2024. Saatavissa <https://www.unhcr.org/news/stories/unhcr-viewpoint-refugee-or-migrant-which-right>

UNHCR, The UN Refugee Agency 2024. Information on UNHCR Resettlement. Viitattu 13.1.2024. Saatavissa <https://www.unhcr.org/us/what-we-do/resettlement-united-states/information-unhcr-resettlement>

Valtioneuvosto. 2021. Kotoutumisen sanasto yhdenmukaistaa kotoutumiseen liittyvien käsitteiden käyttöä. Viitattu 16.2.2024. Saatavissa <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/kotoutumisen-sanasto-yhdenmukaistaa-kotoutumiseen-liittyvien-kasitteiden-kayttoa>

Vanhalakka-Ruoho, M. (2014). Toimijuus elämänkulussa – ohjaustyön perusta? Aikuiskasvatus, 34(3), 192–201. Viitattu 16.1.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.33336/aik.94099>

Verkkouutiset. 2022. Näin kielitaito näkyy kotoutumisessa – ”On alkanut muodostua yhteisöjä, joilla on omia sääntöjä”. Viitattu 28.1.2024. Saatavissa <https://www.verkkouutiset.fi/a/nain-kielitaito-nakyy-kotoutumisessa-on-alkanut-muodostua-yhteisoja-joilla-on-omia-saantoja/#90d16764>

Vuori, J. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Viitattu 13.9.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Zacheus, T., Koski, P., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2012. Maahanmuuttajat a Liikunta. Liikuntasuhteen merkitys kotoutumiseen Suomessa. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Painosalama Oy, Turku. Saatavissa https://www.researchgate.net/publication/329170839_Maahanmuuttajat_ja_liikunta_Liikuntasuhteen_merkitys_kotoutumiseen_Suomessa

Liitteet

Liite 1.Lomakekysely

(Hei!

Paljon kiitoksia, että käytät kolme minuuttia tähän lyhyeen kyselyyn. Kerrothan kokemuksistasi Naapuriäiti-koulutuksesta. Olisi hienoa, jos ehdit vastata 30.12.2023 mennessä.)

Naapuriäiti-koulutuksen apuvälineenä Suomeen muuttaneiden naisten toimijuuden lisäämisessä

1. Ikäsi:

18–30 vuotta

31–45 vuotta

46–60 vuotta

Yli 60 vuotta

2. Kuinka kauan olet asunut Suomessa?

1–5 vuotta

6–10 vuotta

Yli 10 vuotta

3. Minä vuonna olet osallistunut Naapuriäiti-koulutukseen?

2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023

4. Missä alueella osallistuit Naapuriäiti-koulutukseen?

Etelä-Karjala

Etelä-Karjala tai/ja verkossa

Valitse seuraavista väittämistä se, joka kuva mielestäsi parhaiten sinun kokemustasi Naapuriäiti-koulutuksesta asteikolla 1-5: (1=täysin eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä.)

- Naapuriäiti-koulutuksen aikana sain hyödyllistä tietoa ja olen oppinut uusia asioita suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista.
- Naapuriäiti-koulutuksen antoi minulle itseluottamusta ja kykyä toimia yhteiskunnassa (esimerkiksi koulun, Kelan, neuvolan tai TE-palvelun asiointissa)
- Naapuriäiti-koulutuksen jälkeen, olen voinut käyttää osaamistani ja vaikuttaa minulle tärkeisiin asioihin arjessa.
- Naapuriäiti-koulutuksen jälkeen, olen enemmän osallistunut erilaisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin omalla alueella.

Avoimet kysymykset

- Mitkä asiat Naapuriäiti-koulutuksesta ovat olleet erityisen hyödyllisiä sinun elämässäsi?
- Kuinka voidaan parantaa naapuriäiti-koulutusta tulevaisuudessa?
- Suosittu antamieni vastauksien käyttämisen opinnäytetyössä.

Liite 2. Saatekirje

Hei ihana Naapuriäiti,

Olen viimeisen vuoden sosionomiopiskelija LAB-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää naapuriäitien kokemuksia Naapuriäiti-koulutuksesta ja miten koulutuksen antia vaikutti naapuriäitien toimijuuteen uudenlaisessa yhteiskunnassa. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Naapuriäiti-koulutusta keräämällä Etelä-Karjalassa koulutukseen osallistuneiden naapuriäitien ajatuksia ja kokemuksia toimijuudestaan.

Opinnäytetyö toteutetaan lomakekyselyn avulla, ja pyydän teitä osallistumaan siihen vapaaehtoisesti. Osallistuminen tähän kyselyyn on luottamuksellista, ja käsitelen kyselylomakkeen vastauksia anonymisti. Kyselyssä ei kerätä eikä käsitellä naapuriäitien henkilötietoja, ja lopulliset vastaukset anonymioitaan niin, ettei vastaajaa voida tunnistaa.

Opinnäytetyön tuloksia tullaan käyttämään Naapuriäiti-toiminnan kehittämässä Suomeen muuttaneiden naisten toimijuuden edistämiseksi. Opinnäytetyön valmistuttua kyselyaineisto tuhotaan asianmukaisesti.

Kyselylomake on lyhyt ja sen täyttämiseen vie vain kolme minuuttia. Voit täyttää lomakkeen omalla aikataulullasi viimeistään 30.12.2023 mennessä.

Osallistuaksesi kyselyyn, voit klikata tähän linkkiin <https://forms.office.com/e/0frYk5gZ4a>

Kiitos osallistumisestasi ja arvokkaasta vastauksestasi!

Ystävällisin terveisin,

Valentine Mukundwa-Ishimwe

Opinnäytetyön ohjaajan toimii Elina Kosonen LAB-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyö valmistuu keväällä 2024 ja sen tuloksia julkaistaan Theseus-tietokantaan opinnäytetyön raportissa osoitteessa <https://www.theseus.fi/>

LAB-ammattikorkeakoulu, Lappeenranta